

Ämnesprov, läsår 2012/2013

Samhällskunskap

Bedömningsanvisningar

Årskurs

6

Bedömningsanvisningar delprov A1-2 och delprov B1-2, ämnesprov i samhällskunskap årskurs 6 2013

Institutionen för didaktik och pedagogisk profession,
Göteborgs universitet, utarbetar på uppdrag av Skolverket
de nationella proven i samhällskunskap.

Projektledare:

Arne Löfstedt
arne.lofstedt@gu.se

Provansvarig åk 6:

Anders Hellqvist
anders.hellqvist@gu.se

Provkonstruktörer:

Stefan Adler
Petter Bergenstråhle
Jasmine Bylund
Anna Eliasson
Anette Johansson
Fredrik Kihlström
Klara Loinder
Lotten Norlin
Ida Rudell

Institutionen för didaktik och pedagogisk profession
Göteborgs universitet
Box 300
405 30 Göteborg

Ansvarig på Skolverket:

Mats Olsson
Enheten för prov och bedömning
mats.olsson@skolverket.se

Samarbetspartners:

Per-Åke Andersson, nationalekonomi
Cyro Banega, sociologi
Bodil Janesund, kulturgeografi
Rutger Lindahl, statsvetenskap

Innehållsförteckning:

Läsanvisning till bedömningshäftet.....	4
Hur går bedömningen till?.....	4
Delprovets utgångspunkter.....	5
Sammanställning av nivåer och delkunskapskrav.....	7
Bedömningsanvisningar till delprov A1.....	8
Bedömningsanvisningar till delprov A2.....	15
Bedömningsanvisningar till delprov B1.....	24
Bedömningsanvisningar till delprov B2.....	31
Eleve exempel som inte uppnått belägg på E-nivå.....	40
Resultatsammanställning.....	44
Provbetyg.....	44
Formulär för resultatsammanställning.....	47

Läsanvisning till bedömningsanvisningarna för delprov A och delprov B

Hur går bedömningen till?

Arbetet med bedömning av elevernas lösningar av uppgifterna sker med hjälp av bedömningsanvisningarna. Till varje uppgift finns en bedömningsanvisning med ett antal rubriker. De ser olika ut beroende på uppgiftsformat.

Öppna uppgifter:

- Uppgiftens formulering som eleven fått
- Bedömningsaspekter
- Bedömningsanvisning:
 - nivåbeskrivningar
 - elevexempel
 - kommentar till elevexemplet

Alla elevexempel är autentiska. Elevexemplen är typexempel på varje nivå. Som extra hjälp finns på sidan 40-43 ytterligare ett antal exempel som visar elevsvar som **inte** uppnått belägg på E-nivå.

Uppgifter med strukturerade svarsformat (kryssa i, matchning med mera):

- Uppgiftens formulering som eleven fått
- Rätt svar
- Bedömningsanvisning
 - Om uppgiften också innehåller korta motiverande svar, så finns elevexempel på de nivåer som uppgiften avser att bedöma.

I de olika uppgifternas bedömningsanvisningar används beskrivande begrepp, för att särskilja de olika nivåerna. Begreppen är ofta de samma som de begrepp som återfinns i ”Kommentarsmaterial till kunskapskraven i samhällskunskap”, utgivet av Skolverket. Uttrycket ”problematisera” kan visas på olika sätt, till exempel genom perspektivbyten och att eleven belyser egna argument med motargument. Uttrycket ”konkretisering” kan exempelvis innebära att eleven beskriver konsekvenser och parallella företeelser.

Varje uppgift ger eleven möjlighet att visa/samla belägg på någon eller flera nivåer. Eleven kan i de olika uppgifterna visa belägg på E-nivå eller E- och C-nivå eller E-, C- och A-nivå.

I elevhäftet uttrycks detta som:

--	--	--

Uppgiften ger möjlighet för eleven att visa belägg på E-nivå.

--	--	--

Uppgiften ger möjlighet för eleven att visa belägg på både E- och C-nivå.

--	--	--

Uppgiften ger möjlighet för eleven att visa belägg på både E-, C- och A-nivå.

Om en elev på en uppgift visat belägg på A-nivå så har eleven **också** visat belägg på E- och C-nivå.

Summeringen av visade belägg på de olika nivåerna ger det provbetyg som eleven erhåller. Mer om detta kan du läsa på sidan 44-45.

Elevens resultat skrivs in i resultatsammanställningen som finns i slutet på elevhäftet delprov B2 och i slutet av detta häfte som kopieringsunderlag.

På sidan 7 finns en sammanställning av vilka nivåer och delkunskapskrav som alla uppgifter i de båda delproven prövar.

Delprovets utgångspunkter

Tillsammans provar delprov A och delprov B tre av de sex delkunskapskrav som hela kunskapskraven i samhällskunskap är uppbyggda av. Kunskapskraven uttrycks ofta i pluralis, det finns ett för nivå E, ett för C och ett för A. Inom dessa kunskapskrav återfinns ett antal delar, väl åtskilda. Vi kallar dessa för delkunskapskrav. Här nedan återfinns dessa aspekter/delkunskapskrav **utan** progressionsuttryck (d.v.s. utan de progressionsuttryck som särskiljer betygsnivåerna, de märks här ut med *):

Delkunskapskrav 1:

Eleven har * kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då * samband inom olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp på ett * fungerande sätt.

Delkunskapskrav 2:

Eleven kan utifrån något givet exempel föra * resonemang dels om hur individer och grupper kan påverka beslut på olika nivåer, dels om förhållanden som begränsar människors möjligheter att påverka.

Delkunskapskrav 3:

Eleven kan undersöka elevnära samhällsfrågor ur något perspektiv, och beskriver då * samband med * underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i elevnära samhällsfrågor med * resonemang och * underbyggda argument.

Delkunskapskrav 4:

Eleven redogör för innebörden av de mänskliga rättigheterna och barnets rättigheter och ger exempel på vad rättigheterna kan betyda för barn i olika delar av världen.

Delkunskapskrav 5:

Eleven har * kunskaper om vad demokrati är och hur demokratiska beslutsprocesser fungerar och visar det genom att föra * resonemang om hur demokratiska värden och principer kan kopplas till hur beslut tas i elevnära sammanhang.

Delkunskapskrav 6:

Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett * fungerande sätt och för * resonemang om informationens och källornas användbarhet.

Ämnesprovet i samhällskunskap årskurs 6 2013 avser att pröva elevernas kunskaper inom delar av det centrala innehållet genom delkunskapskrav 1, 3 och 5. Inget enskilt ämnesprov kommer att pröva alla delkunskapskrav, men över tid avser ämnesprovet i samhällskunskap att pröva alla.

De tre delkunskapskraven som prövas ser ut på följande sätt när progressionsuttrycken är med.

Betyget E	Betyget C	Betyget A
<p>Delkunskapskrav 1 Eleven har grundläggande kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då enkla samband inom olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp på ett i huvudsak fungerande sätt.</p>	<p>Delkunskapskrav 1 Eleven har goda kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då förhållandevis komplexa samband inom olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp på ett relativt väl fungerande sätt.</p>	<p>Delkunskapskrav 1 Eleven har mycket goda kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då komplexa samband inom olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp på ett väl fungerande sätt..</p>
<p>Delkunskapskrav 3 Eleven kan undersöka elevnära samhällsfrågor ur något perspektiv och beskriver då enkla samband med enkla och till viss del underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i elevnära samhällsfrågor med enkla resonemang och till viss del underbyggda argument.</p>	<p>Delkunskapskrav 3 Eleven kan undersöka elevnära samhällsfrågor ur något perspektiv och beskriver då förhållandevis komplexa samband med utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i elevnära samhällsfrågor med utvecklade resonemang och relativt väl underbyggda argument.</p>	<p>Delkunskapskrav 3 Eleven kan undersöka elevnära samhällsfrågor ur något perspektiv, och beskriver då komplexa samband med välutvecklade och väl underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i elevnära samhällsfrågor med välutvecklade resonemang och väl underbyggda argument</p>
<p>Delkunskapskrav 5 Eleven har grundläggande kunskaper om vad demokrati är och hur demokratiska beslutsprocesser fungerar och visar det genom att föra enkla resonemang om hur demokratiska värden och principer kan kopplas till hur beslut tas i elevnära sammanhang</p>	<p>Delkunskapskrav 5 Eleven har goda kunskaper om vad demokrati är och hur demokratiska beslutsprocesser fungerar och visar det genom att föra utvecklade resonemang om hur demokratiska värden och principer kan kopplas till hur beslut tas i elevnära sammanhang</p>	<p>Delkunskapskrav 5 Eleven har mycket goda kunskaper om vad demokrati är och hur demokratiska beslutsprocesser fungerar och visar det genom att föra välutvecklade och nyanserade resonemang om hur demokratiska värden och principer kan kopplas till hur beslut tas i elevnära sammanhang.</p>

I resultatsammanställningen är uppgifterna i delprov A och B uppdelade på dessa delkunskapskrav.

På nästa sida följer en redovisning av vilka delkunskapskrav uppgifterna är avsedda att pröva och vilka nivåer elevsvaren kan nå. För att beskriva nivåerna på uppgifterna används i bedömningsanvisningarna och i tabellen nedan inte de figurer som finns i elevhäftet utan de beskrivs på följande sätt:

Uppgiften kan nå

E-nivå:	1,0,0
E- och C-nivå:	1,1,0
E-, C- och A-nivå:	1,1,1

Sammanställning av nivåer och delkunskapskrav

Delprov A	Uppgiften prövar på nivå			Uppgiften prövar delkunskapskrav		
	E-nivå	C-nivå	A-nivå	Dkk 1	Dkk 3	Dkk 5
A1	1	1	0	X		
A2	1	1	0		X	
A3	1	1	1			X
A4	1	1	0	X		
A5	1	1	1		X	
A6	1	1	1	X		
A7	1	1	1	X		
A8	1	1	0	X		
A9	1	1	1	X		
A10	1	1	1	X		
A11	1	1	1			X
A12	1	1	1			X
A13	1	1	1	X		
A14	1	1	0	X		
A15	1	1	1			X

Delprov B	Uppgiften prövar på nivå			Uppgiften prövar delkunskapskrav		
	E-nivå	C-nivå	A-nivå	Dkk 1	Dkk 3	Dkk 5
B1	1	1	1	X		
B2	1	1	1	X		
B3	1	1	1		X	
B4	1	1	0			X
B5	1	1	1		X	
B6	1	1	1		X	
B7	1	1	0	X		
B8	1	1	1	X		
B9	1	1	1	X		
B10	1	1	1		X	
B11	1	1	1		X	
B12	1	1	0		X	
B13	1	0	0	X		
B14	1	1	0	X		
B15	1	1	1	X		

Huvuddelen av de följande sidorna utgörs av bedömningsanvisningarna för de enskilda uppgifterna. Resultatsammanställningen och hur provbetyget tas fram finns på sidan 44-45. Läs dessa sidor före elevvaren bedöms. På sidan 40-43 finns exempel på ytterligare elevsvar som inte uppnått belägg på E-nivå.

Resultatsammanställningen för delprov A och delprov B finns också i slutet på elevhäftet för delprov B2, där läraren kan föra in respektive elevs resultat.

Uppgift A1

I berättelsen nedan får du reda på vad som hände mannen som rånade affären. Några ord saknas. Sätt in följande ord på rätt plats i berättelsen.

rättegång dom åtalad häktad

Rätt svar:

Mannen som försökte stjäla varor i butiken greps av polisen. Det är troligt att han kommer att få ett straff. Efter att han blev gripen fick han sitta **häktad** vilket betyder att han fick sitta inlåst medan polisen fortsatte sin utredning. När utredningen var färdig blev mannen **åtalad**. Under en **rättegång** gick man igenom polisens utredning av brottet som mannen hade gjort. Till slut bestämdes vilket straff mannen skulle få, detta kallas att han fick en **dom**.

häktad
åtalad
rättegång
dom

Genom begreppsanvändning ska eleven visa förståelse för samband inom rättsliga strukturer. Eleven ska välja ut och använda ett antal givna ämnesspecifika begrepp. Progressionen i uppgiften består av hur väl eleven kan använda rättsliga begrepp i en given kontext. Antalet korrekta svar visar dels hur väl eleven kan använda dessa begrepp och dels förståelse för de samband som finns vilket här betyder att de också blir mer komplexa.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om en elev skrivit två ord på samma rad räknas detta svar inte med i sammanräkningen.

Antal rätt	Belägg
2-3	1,0,0
4	1,1,0

Uppgift A2

Mannen som begick rånet fick ett kortare fängelsestraff. Hur kan händelsen påverka hans liv när han kommer ut ur fängelset? Motivera ditt svar!

Uppgiften avser att pröva elevens förmåga att undersöka en samhällsfråga och beskriva samband mellan en kriminell handling som leder till fängelse som påföljd och hur det kan påverka personens fortsatta liv.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning eleven beskriver samband mellan hur händelsen och det avtjänade fängelsestraffet kan påverka mannens fortsatta liv
- i vilken utsträckning eleven konkretiserar sambanden

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

0,0,0

Svar saknas

eller

svaret uttrycker inte samband mellan hur händelsen och det avtjänade fängelsestraffet kan påverka mannens fortsatta liv eller elevsvaret beskriver samband som inte kan anses rimliga i sammanhanget.

Elevsvar som enbart innehåller uttryck som "Polisen kommer kolla upp honom" eller "Mannen kommer att bli bevakad av polisen" bedöms inte som korrekt eftersom det inte är förenligt med svensk lagstiftning.

(Brottsbalken (1962:700) 1 Kap.)

Exempel:

"När han blev friad Var han säkert rädd men nog så blev han lugn och blev som vanliga personer."

Kommentar:

Eleven resonerar om hur mannen kände sig när han blev fri men anger inte hur hans liv påverkats.

1,0,0

Svaret innehåller **en eller flera** rimliga konsekvenser för mannens fortsatta liv som har koppling till händelsen/fängelsestraffet.

Svaret innehåller få eller otydliga konkretiseringar.

Exempel på godtagbara följder:

- Mannen får svårigheter med att hitta arbete och/eller bostad
- Mannen kan utveckla en aversion mot samhället, återgå till kriminalitet
- Mannens mentala hälsa berörs: ångest, dåligt samvete, depression, han får leva med vad han gjort
- Mannen uttrycker en vilja till bättring, lär av sitt straff
- Olika former av omvärldsreaktioner gentemot mannen; människor får svårt att lita på honom, ryktesspridning

Exempel:

"Det kan bli svårare att få jobb om han har suttit i fängelse."

Kommentar:

Eleven har angett en rimlig konsekvens av det avtjänade fängelsestraffet. Elevsvaret innehåller ingen efterföljande konkretisering till det angivna sambandet.

1,1,0

Elevsvaret innehåller **en eller flera** rimliga konsekvenser för mannens fortsatta liv som har koppling till händelsen/fängelsestraffet.

Eleven förtydligar sambanden med konkretiseringar.

Exempel:

"Den mannen kommer ha med sin hemska berättelse med i livet. Även med på tankarna och alla hans dokument. Som jag har hört så när man ska söka på jobb, är det svårt att få för man kommer inte lita på personen. Som har varit i fängelse för att ha gjort något dumt."

Kommentar:

Eleven beskriver en rimlig konsekvens för mannens fortsatta liv med koppling till händelsen och fängelsestraffet genom att visa att mannen kommer att få svårt att få arbete i framtiden. Eleven konkretiserar konsekvensen genom att uttrycka "... alla hans dokument" vilket indikerar att eleven har kunskap om att mannen kommer att registreras i brottsregistret och att detta kan utgöra ett hinder vid framtida arbetsansökningar.

Uppgift A3

Klass 6C har vunnit pengar i en tävling. De skall nu tillsammans bestämma vad de skall göra med pengarna. Klassen vill fatta ett demokratiskt beslut.

Resonera om hur de kan göra för att komma fram till ett demokratiskt beslut! Det kan finnas olika sätt.

Uppgiften avser att pröva elevens kunskaper om hur demokratiska beslutsprocesser fungerar genom att resonera om hur ett demokratiskt beslut kan fattas i ett elevnära sammanhang.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning eleven i resonemanget visar vad som kännetecknar ett demokratiskt beslut
- i vilken utsträckning eleven använder konkretiseringar för att förtydliga sitt resonemang

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas
eller

svaret ger inget exempel på vad som kännetecknar ett demokratiskt beslut.

Exempel:

"Om jag skulle ha fått bestämt så skulle alla få säga vad de ville åka. Sen när alla har sagt så lottar man. Och om det blir t.ex Gröna Lund så skulle det ha åkt dit."

Kommentar:

Eleven berör en demokratisk princip, "alla får säga vad de ville åka", men beskriver sedan att lottning skulle utgöra beslutsgrund för val av resmål. Lottning är visserligen ett tillvägagångssätt vid beslutsfattande men fungerar inte som exempel på en demokratisk beslutsprocess, om det inte framgår på ett tydligt sätt att klassen röstat om att beslut ska fattas genom lottning.

1,0,0

Svaret visar på minst **en** faktor som är viktig för att ett beslut ska vara demokratiskt.

Svaret innehåller inga konkretiseringar.

Exempel:

"De kommer med förslag och sedan får eleverna rösta och marioteten vinner."

Kommentar:

Eleven beskriver här alternativet att rösta och att majoriteten vinner vilket är två exempel på en demokratisk beslutsprocess. Eleven använder sig inte av någon konkretisering.

1,1,0

Svaret visar på minst **två** faktorer som är viktiga för att ett beslut ska vara demokratiskt.

Svaret innehåller någon konkretisering som förtydligar resonemanget.

Exempel:

"Alla kan kanske skriva på en lapp vad de vill göra. Sen skriver fröken upp alla på tavlan. Därefter röstar det på alla förslag genom handuppreckning. Men det ska vara rimliga förslag förstås."

Kommentar:

Elevens svar innehåller två faktorer som är viktiga i ett demokratiskt förfarande, att alla får ge förslag och att man röstar. Eleven konkretiserar genom att ge exempel på hur beslut kan tas, handuppreckning.

1,1,1

Svaret visar på minst **tre** faktorer som är viktiga för att ett beslut ska vara demokratiskt.

Svaret innehåller flera konkretiseringar som förtydligar resonemanget.

Exempel:

"Jag tycker att dom som vill får ge förslag på vad dom ska göra med pengarna. Läraren skriver upp elevernas förslag på tavlan. Sen tycker jag att alla elever ska hålla för ögonen och rösta med hand uppräknning. Om alla elever håller för ögonen förhindrar man att man röstar beroende på vad sina kompisar tycker och läraren skriver upp på tavlan hur många som röstade på varje grej. Den grejen som fick mest röster t.ex. Bio då måste man ta upp filmer och bestäma på samma sätt vilken film klassen vill se. Om klassen har ett jämt antal för man rösta om."

Kommentar:

Elevens svar innehåller flera faktorer som är viktiga för att ett beslut skall vara demokratiskt, alla får ge förslag, man röstar, omröstningen skall vara hemlig. Eleven konkretiserar genom att beskriva processen med praktiska exempel, läraren skriver upp förslag på tavlan, handuppräknning när eleverna blundar, att omröstningen får göras om ifall det blir lika.

Uppgift A4

Nedan ser du åtta affischer med olika typer av information. Välj bland begreppen nedan. Skriv begreppets bokstav under rätt affisch!

A= Reklam

B = Nyhet

C= Samhällsinformation

D = Politisk reklam

Rätt svar:

Ett fullständigt korrekt svar ser ut enligt följande:

1. B	2. D
3. A	4. C

5. A	6. C
7. D	8. B

Genom begreppsanvändning ska eleven visa förståelse för samband inom en medial struktur. Eleven ska välja ut och använda ett antal givna ämnesspecifika begrepp på ett fungerande sätt. Progressionen i uppgiften består av hur väl eleven kan använda mediala begrepp i en given kontext. Antalet korrekta svar visar dels hur väl eleven kan använda dessa begrepp och dels förståelse för de samband som finns, vilket här betyder att de blir mer komplexa.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Enstaka elever har i utprövningarna skrivit ut hela ordet eller begynnelsebokstaven i respektive informationstyp under varje affisch; N för nyhet, R för reklam osv. Om det då tydligt framgår vilken typ av information som avses skal bedömas enligt anvisning.

Om en elev däremot skriver fler än en bokstav eller fler än ett ord under ett exempel räknas svaret inte med i sammanräkningen.

Antal rätt	Belägg
4-7	1,0,0
8	1,1,0

Uppgift A5

Resonera och förklara vad det kan finnas för orsaker till att barn mår dåligt!

Uppgiften avser att pröva elevens förmåga att analysera en samhällsfråga genom att beskriva möjliga orsaker till att barn kan må dåligt. Eleven visar detta genom att beskriva samband med underbyggda resonemang.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning eleven beskriver relevanta orsaker som förklarar varför barn kan må dåligt
- i vilken utsträckning eleven förtydligar sambanden genom konkretiseringar

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas
eller

svaret innehåller ingen relevant orsak till varför barn kan må dåligt.

1,0,0

Svaret anger **någon** relevant orsak till varför barn kan må dåligt.

Svaret kan innehålla konkretiseringar.

Utprövningar visar att elever ibland anger ”pubertet” som orsak. I detta sammanhang anses detta som en godtagbar orsak.

1,1,0

Svaret innehåller minst **två** relevanta orsaker till varför barn kan må dåligt.

Svaret innehåller någon konkretisering som förtydligar resonemanget.

1,1,1

Svaret innehåller minst **tre** relevanta orsaker till varför barn kan må dåligt.

Svaret innehåller flera konkretiseringar som förtydligar resonemanget.

Exempel:

”Nån har sagt nåt taskit”

Kommentar:

Svaret relaterar till en situation av alltför tillfällig karaktär.

Exempel:

”De har svårigheter, de blir mobbade och tänker på det hela tiden.”

Kommentar:

Eleven anger en relevant orsak till varför barn mår dåligt dvs. mobbning. Eleven förtydligar också något genom att nämna att mobbning kan uppta stor del av barnets tankar ”... tänker på det hela tiden”.

Exempel:

”Man kan bli mobbad av folk i sin skola man kan ha de svårt hemma. Man kan vara fattig och inte få ha några märkeskläder på sig. Man kan va allmänt opopulär och inte ha några vänner. Osv....”

Kommentar:

Eleven anger tre relevanta orsaker till att barn kan må dåligt, mobbning, svårt hemma och ekonomiska förutsättningar. Eleven förtydligar även delar av sitt resonemang genom en konkretisering, exempelvis att en konsekvens av att ”vara fattig” kan vara att man ”inte får ha några märkeskläder på sig” och att det kan bidra till att man mår dåligt.

Exempel:

”Det kan finnas många orsaker att barn mår dåligt, tex att föräldrar skiljer sig eller bråkar mycket, Att man har det jobbigt i skolan eller hemma. Ens mamma kanske dricker lite mycket eller att ens pappa är agresiv. Man kan också må dåligt för att en kompis inte har det bra, man blir orolig för hen och tar för mycket ansvar. Man kan må dåligt för att man har flyttat, en kompis har flyttat och för att man är rädd att man inte ska bli accepterad. Jag vet inte, men jag tror att det vanligaste är att man är rädd. Rädd för att gå till skolan, rädd för att det är fel på en. Om man till exempel blir mobbad och mobbarna säger att det är fel på en hela tiden, börjar man tillslut tro det.”

Kommentar:

Elevsvaret innehåller flera relevanta orsaker som förklarar varför barn kan må dåligt, exempelvis skilsmässa, hemförhållanden, jobbigt i skolan, oro för kompisar, rädsla för att inte bli accepterad. Eleven förtydligar resonemanget genom att ge flera konkretiseringar. Exempelvis när eleven beskriver vad som kan åsyftas med att ”ha det jobbigt hemma” ”... ens mamma kanske dricker lite för mycket eller att ens pappa är agresiv”. Genom att ange att det kan röra sig om föräldrar med alkoholberoende eller aggressivt beteende, förtydligas elevens resonemang. Även ” för att en kompis inte har det bra” utvecklas genom konkretiseringen ”man blir orolig för hen och tar för mycket ansvar”.

Uppgift A6

Para ihop brottet med rätt beskrivning!

Skriv bokstaven för brottets beskrivning framför rätt brott nedan.

Rätt svar:

- D Rån
- E Misshandel
- A Snatteri
- F Olaga hot
- B Mened
- C Häleri

Genom begreppsanvändning ska eleven visa förståelse för samband inom en rättslig struktur. Eleven ska välja ut och använda ett antal givna ämnesspecifika begrepp på ett fungerande sätt. Progressionen i uppgiften består av hur väl eleven kan använda rättsliga begrepp i en given kontext. Antalet korrekta svar visar dels hur väl eleven kan använda dessa begrepp och dels förståelse för de samband som finns, vilket här betyder att de blir mer komplexa.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om eleven har skrivit mer än en bokstav framför en beskrivning räknas svaret inte med i sammanräkningen.

Antal rätt	Belägg
1-2	1,0,0
3-5	1,1,0
6	1,1,1

Uppgift A7

Jon tycker inte att det behövs några lagar i samhället. Han tycker det är onödigt och att det ställer till det för människorna. Men lagar behövs av många olika anledningar. Skriv ett brev till Jon och berätta för honom varför det behövs lagar för så många olika saker i samhället! Förklara och motivera så att du övertygar Jon!

Uppgiften prövar elevens förmåga att beskriva samband inom den rättsliga strukturen. Sambanden beskrivs i form av olika anledningar till att lagar behövs i samhället.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av

- i vilken utsträckning eleven beskriver olika relevanta anledningar till att lagar behövs i samhället *eller* beskriver olika konsekvenser av att lagar inte finns
- med vilken precision eleven använder relevanta begrepp

Bedömningsanvisning

Maxbelägg 1,1,1

I utövningar har följande olika godtagbara anledningar framkommit i elevsvaren:

- Skydda människor • Skydda miljö • Skydda egendom • Skydda djur
- Ge information om vad som är rätt och fel • Reglera trafiken • Reglera avtal/tvister

0,0,0

Svar saknas

eller

svaret innehåller ingen relevant anledning till att det finns lagar i samhället.

Exempel:

"Att det är bra. Och det blir inget problem. Assa jag menar utan samhället så skulle det vara kaus där ut. Fattar du vad jag menar det är bra att vi har samhället så sluta tänka att det inte behövs något samhället. Okej Jon Hej då."

Kommentar:

Eleven beskriver ingen relevant anledning till att lagar behövs i samhället. Elevsvaret visar bristande begreppsförståelse då lagar och samhälle förväxlas.

1,0,0

Svaret innehåller **en** relevant anledning till varför lagar behövs i samhället

eller

svaret innehåller **en** relevant konsekvens av att lagar inte finns.

Svaret kan innehålla relevanta begrepp men det är inget krav. Om begrepp förekommer används de ofta med låg precision.

Exempel:

"Annars skulle det bli kaus. För då kan man bara råna en bank utan att det händer nått. Eller skada och döda människor utan några straff. Hela samhället kommer att bli ett stort kaus. Vi behöver lagar för att dom ska följas och att samhället blir organiserat."

Kommentar:

Elevsvaret innehåller en relevant anledning genom att eleven beskriver att olika brott skulle förekomma utan rättsliga följder. Eleven använder några relevanta begrepp såsom "straff" och "samhälle".

1,1,0

Svaret innehåller minst **två** olika relevanta anledningar till varför lagar behövs i samhället

eller

svaret innehåller minst **två** olika konsekvenser av att lagar inte finns.

I svaret förekommer relevanta begrepp förhållandevis regelbundet, de används oftast med precision.

Exempel:

"Om vi inte skulle ha det skulle man t.ex. gå runt och mörda folk, stjäla och förstöra. Samhället skulle bli osäkert och människor skulle inte våga göra vissa saker som vi gör idag. Det skulle bli tråkigt och samhället skulle bli mer och mer osocialt."

Kommentar:

Eleven beskriver två relevanta anledningar till varför lagar behövs, risk för att brottsligheten skulle öka samt att samhället skulle bli mer osäkert vilket skulle begränsa människor. Eleven använder några begrepp såsom; "stjäla", "samhället" och "osocialt" med precision.

1,1,1

Svaret innehåller minst **tre** olika relevanta anledningar till varför lagar behövs i samhället

eller

en anledning utvecklas i flera led

eller

svaret innehåller minst **tre** olika konsekvenser av att lagar inte finns.

I svaret förekommer relevanta begrepp och de används med god precision.

Exempel:

"annars så kommer folk kanske börja stjäla saker, börja kränka/vara elaka mot folk. Därför finns det lagar, som ser till så att detta negativa inte händer. Utan lagar hade ingenting fungerat, affärer skulle gå i konkurs för folk snattar allt, folk skulle må dåligt för andra personer var elaka mot dem. Så därför har vi lagar. Jag tycker det är super bra med lagar, för då händer inte allt detta."

Kommentar:

Svaret innehåller två förklaringar till vad som skulle kunna hända om det inte finns lagar, stölderna skulle öka och människor skulle börja vara mer elaka mot varandra. Eleven utvecklar dessa förklaringar i flera led – affärer skulle gå i konkurs och människor skulle må dåligt. Eleven använder begrepp med god precision, i det här svaret – stjäla, konkurs, lagar, kränka.

Uppgift A8

Vilka är de två vanligaste inkomsterna för de flesta familjer? Kryssa för de två alternativ som är rätt!

☐ Lotterivinster	☐ Loppmarknad
☒ Lön	☐ Lån
☐ Ärva pengar	☒ Bidrag
☐ Sälja saker	☐ Hyra ut något

Progressionen i uppgiften består av att fler korrekta svar visar på större förståelse för de samband som finns vilket här också betyder att de blir mer komplexa.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om eleven kryssat för fler än två alternativ utfaller inga belägg.

Antal rätt	Belägg
1	1,0,0
2	1,1,0

Uppgift A9

Här ser du två familjer. Familjen A har det gott ställt. De har råd att köpa både det de behöver och det som de vill ha. Familjen B har det svårare ekonomiskt. Oftast har de råd att köpa det de behöver, men har sällan råd att köpa något extra. Vilka orsaker kan det finnas till deras olika förhållanden? Resonera kring detta!

Uppgiften prövar förmågan att beskriva samband inom ekonomiska strukturer när det gäller familjers olika ekonomiska förutsättningar.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning eleven beskriver samband i form av relevanta orsaker som förklarar de skilda ekonomiska förutsättningarna mellan de två familjerna
- i vilken utsträckning eleven använder relevanta begrepp

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas
eller

svaret innehåller inga relevanta orsaker som förklarar de skilda ekonomiska förutsättningarna mellan de två familjerna.

Exempel:

"Det är bra att familjen A har det bra ställt för att de kan köpa saker dom behöver. Familjen B har det lite bättre för de kan köpa något extra om dom vill."

Kommentar:

Svaret innehåller inte någon förklaring till varför familjerna har olika ekonomiska förutsättningar utan återberättar det som finns i frågeställningen.

1,0,0

Svaret innehåller **en** relevant orsak som förklarar de olika ekonomiska förutsättningarna mellan de två familjerna.

Svaret kan innehålla några relevanta begrepp, de används ibland med låg precision.

Exempel:

"Familj A kanske har en bättre inkomst än familj B och kan då köpa mer grejer."

Kommentar:

Elevsvaret innehåller en orsak, inkomst, som förklarar skillnaderna mellan familjernas ekonomi.

Svaret innehåller ett relevant begrepp, "inkomst".

1,1,0

Svaret innehåller **några** relevanta orsaker som förklarar varför familjerna har olika ekonomiska förutsättningar *eller*

svaret innehåller **någon** orsak som utvecklas i flera led.

Svaret innehåller några relevanta begrepp som ofta används med precision.

Exempel:

Familjen A har föreldrar som får mycket lön och jobbar hel tid. Familjen A har inte några stora lån längre så de kan köpa de dem vill. Familjen B. Mamman är arbetslös och pappan har ingen bra lön, större lån som de måste betala samt skatt då har det inte mycket pengar kvar till att köpa nöjes saker.

Kommentar:

Elevsvaret innehåller några olika relevanta orsaker till varför familjerna har olika ekonomier, löneskillnader, olika stora lån, samt om man är arbetslös. Eleven använder flera relevanta begrepp såsom "lön", "heltid", "lån", "arbetslös".

1,1,1

Svaret innehåller **några** relevanta orsaker som förklarar varför familjerna har olika ekonomiska förutsättningar *och*

svaret innehåller **någon** orsak som utvecklas i flera led.

Svaret innehåller relevanta begrepp som används med god precision.

Exempel:

"Familj A kan ha bättre mer välbetalda jobb som leder till att de blir rikare. De kan också ha rika släktingar som dött och gett dem sina pengar i arv. Familj B kan ha en lägre utbildning vilket ger dem mindre inkomst. Deras jobb kan vara viktiga men dåligt betalda. De kan också bo i ett dyrare hus vilket gjort dem fattiga eftersom man måste betala tillbaka pengar när man lånat och ränta. Familj B kan också ha förlitat sig till fel person när det gäller pengar, eller bara ha börjat sina liv med lite pengar."

Kommentar:

Elevsvaret innehåller flera relevanta orsaker som förklarar de ekonomiska förutsättningarna, olika arbeten ger olika mycket i lön, det finns ett samband mellan utbildning och lön, olika boendekostnader, att extern rådgivning kan påverka ekonomin samt ev. arv. Eleven utvecklar sambanden om utbildning och huskostnader i flera led. Eleven använder flera relevanta begrepp såsom "arv", "utbildning", "inkomst", "dyrare", "fattiga".

Uppgift A10

Ida, som har ett välbetalt jobb och tjänar 32 000 kr i månaden, vill köpa en motorcykel som kostar 25 000 kronor. Resonera om Idas möjligheter att göra det!

Uppgiften prövar kunskaper om privata ekonomiska strukturer genom att eleven beskriver samband. Detta gör eleven genom att beskriva vilka möjligheter Ida har att köpa motorcykeln.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning eleven beskriver Idas möjligheter att köpa motorcykeln
- i vilken utsträckning eleven visar bredd i sina beskrivningar genom att visa förståelse för flera delar i den privatekonomiska strukturen
- i vilken utsträckning eleven använder relevanta begrepp

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas

eller

svaret innehåller inte någon rimlig beskrivning av Idas möjligheter att köpa motorcykeln.

Exempel:

"Det bra med det är att då får hon det hon vill köpa och det är ju bra. det dåliga med det är att hon kommer ha mindre pengar efteråt som kunde gått till något annat. En annan dålig grej med den är att den kanske är av dålig kvalite och då är det för sent att lämna tillbaka den. En bra grej e att hon kanske senare tänker: Gud vad bra att jag köpte motorcykeln."

Kommentar:

Eleven beskriver inte vilka möjligheter Ida har att köpa motorcykeln utan beskriver vad som kan hända efter ett köp.

1,0,0

Svaret innehåller en relevant beskrivning av Idas möjligheter att köpa motorcykeln.

Svaret visar en begränsad bredd när det gäller förståelse för de olika delarna i den privatekonomiska strukturen.

Svaret kan innehålla några relevanta begrepp, de används ibland med låg precision.

Exempel:

"Hon kan spara eller ta ett lån"

Kommentar:

Eleven nämner två relevanta möjligheter att kunna köpa motorcykeln dvs. att spara eller att låna pengar. Eleven visar begränsad bredd i sin förståelse då han/hon inte tar hänsyn till Idas ekonomi i sin helhet eller visar förståelse för konsekvenser av att låna pengar. Eleven använder begreppen "spara" och "låna".

1,1,0

Svaret innehåller en relevant beskrivning av Idas möjligheter att köpa motorcykeln.

Svaret innehåller en relativt stor bredd som visar på förståelse för de olika delarna i den privatekonomiska strukturen.

Svaret innehåller några relevanta begrepp som ofta används med precision.

Exempel:

"Ida kan inte köpa motorcykeln på bara en månad, eftersom hon måste betala skatt och räkningar. Men om Ida inte festar så mycket under några månader och sparar de pengar hon får över efter att hon betalat mat och kläder, skatt och räkningar, så kanske hon har råd att köpa motorcykeln."

Kommentar:

Eleven ger en relevant beskrivning av hur Ida kan göra för att köpa motorcykeln dvs. att spara pengar. Eleven visar på relativ bredd i sin förståelse för den ekonomiska strukturen genom att beskriva hur Idas ekonomi kan se ut, som mat och kläder. Eleven använder relevanta begrepp som "skatt", "räkningar", "spara" och dessa används med precision.

1,1,1

Svaret innehåller en relevant beskrivning av Idas möjligheter att köpa motorcykeln.

Svaret visar en stor bredd i förståelsen för de olika delarna i den privata ekonomiska strukturen.

Svaret innehåller relevanta begrepp som används med god precision.

Exempel:

"Jag tror inte att Ida har möjlighet att köpa motorcykeln i alla fall inte med hennes ena lön. Först och främst drar dem av 30 % av hennes lön till skatten. Alltså tar dem 9600 kr. Hon har då 22400 kr kvar. Med dem ska hon betala hyra, räkningar, utgift om hon har lånat från banken och mat. Om hon har familj ska hon försörja den. Hon måste ha pengar till andra saker som t.ex. kläder eller så kanske behöver hon köpa en ny möbel till hemmet. Om hon kör bil kostar bensinen tar hon bussen eller tåget kostar biljetten eller så går eller cyklar hon helt enkelt till jobbet. Om hon nu ska köpa motorcykeln får hon spara ett tag eller så får hon göra ett lån från banken."

Kommentar:

Eleven ger två rimliga beskrivningar av hur Ida kan göra för att ha möjlighet att köpa motorcykeln dvs. hon kan spara pengar eller låna pengar från banken. Eleven breddar sitt resonemang och visar förståelse för den privatekonomiska strukturen genom att förklara vad Idas pengar ska räcka till, exempelvis boendekostnader, mat, kläder och transporter. Eleven använder relevanta begrepp som "lön", "räkningar", "utgift", "försörja". Dessa används med god precision.

Uppgift A11

I rutan nedan finns begrepp som på olika sätt kan höra ihop med demokrati – både i och utanför skolan.

inflytande elevråd medbestämmande val representant rösta majoritet klassråd

Resonera om hur elever har möjlighet att påverka olika saker i skolan.

Du kan använda dig av begreppen i rutan.

Uppgiften prövar förmågan att resonera om hur demokratiska värden och principer kan ge eleverna möjlighet att påverka olika delar av verksamheten i skolan. Eleven har fått ett antal begrepp, dessa är tänkta som en stödstruktur. Det är inget krav att begreppen ska återfinnas i elevens resonemang.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning eleven resonerar om hur demokratiska värden och principer praktiskt kan omsättas för att möjliggöra påverkan i skolan
- i vilken utsträckning eleven använder konkretiseringar för att förtydliga sitt resonemang

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas

eller

svaret visar inga exempel på demokratiska påverkansmöjligheter för eleverna.

Exempel:

"I klassen röstar vi vem som ska vara elevråd. Klassen valde en person som heter Simon och Emilia. Efter några dagar hade de klassråd. Simon var ordförand och Emilia var sekreterare. De berättar vad de gjorde i elevrådet."

Kommentar:

Eleven använder begrepp från rutan men förklarar inte på vilket sätt elevråd kan påverka.

1,0,0

Svaret beskriver **någon** möjlighet att påverka.

Svaret innehåller någon enkel konkretisering som inte nödvändigtvis förtydligar påverkansmöjligheterna.

Exempel:

"I skolan finns det klassråd och då kan eleverna säga vad dom vill ha eller vad som ska förbättras och sen går två representanter från varje klass till ett elevråd och säger det eleverna i klassen har sagt."

Kommentar:

Eleven använder klassråd och elevråd som exempel på påverkansmöjligheter och konkretiserar resonemanget på ett sätt som inte förtydligar klassrådets och elevrådets funktion.

1,1,0

Svaret beskriver **några** möjligheter att påverka.

Svaret innehåller någon konkretisering som förtydligar resonemanget.

Exempel:

"I skolan så måste varje klass ha representanter och elevråd och klassråd. I varje klassråd eller elevråd så ska man ha en ordförare och sekreterare. Så ska man ha ett val om skolan om vad som behövs. Efter man har valt det man vill ha så ska man rösta det som tycker att man vill ha det och de som tycker att man inte vill ha det. När man har röstat så vinner dom som har flest röster och det betyder att majoriteten som vinner."

Kommentar:

Eleven använder klassråd och elevråd som exempel på instanser för att påverka. Elevsvaret innehåller en konkretisering som förtydligar röstningsförfarandet, det förslag som får flest röster vinner.

1,1,1

Svaret beskriver **några** möjligheter att påverka.

Svaret innehåller flera konkretiseringar som förtydligar resonemanget.

Exempel:

"I en skola finns det oftast ett elevråd. Då brukar man ha en från varje klass som är elevrådsrepresentant. Representanten tar då med förslag från klassen och berättar för de som är med i elevrådet. På så sätt får alla klasser och elever vara med och bestäma vad som ska hända i skolan. Man kan också ha klassråd i klassen och på så sätt får man med information till elevrådet. På klassrådet brukar man ha en ordförande som bestämmer dagordningen och ger folk ordet. Sen har man en sekreterare som skriver ner punkterna från klassrådet. Om man t.ex. ska se en film i klassen kan man rösta, då är det majoriteten som bestämmer. När elevrådsrepresentanten har varit på elevrådet kan den läsa upp ett protokoll."

Kommentar:

Elevsvaret ger exempel på två möjligheter till påverkan, klassråd och elevråd. I resonemanget finns flera konkretiseringar som förtydligar hur den formella strukturen ser ut för elevråd resp. klassråd.

Uppgift A12

För att man ska kunna säga att ett samhälle är demokratiskt ställs det vissa krav, dessa krav kan kallas principer. Här ser du sex exempel på sådana principer:

1. allmän rösträtt
2. regelbundna, allmänna och fria val
3. yttrandefrihet
4. tryckfrihet, mötesfrihet och organisationsfrihet
5. rättssäkerhet
6. majoritetsbeslut

Välj en av principerna ovan och förklara vad den innebär.
Förklara varför den princip du valde är viktig för ett demokratiskt samhälle!

Uppgiften prövar kunskaper om vad demokrati är genom resonemang om demokratiska värden och principer.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av att resonemangets kvalitet ökar, detta visas genom:

- hur väl eleven förklarar innebörden av en demokratisk princip
- i vilken utsträckning eleven förklarar varför vald princip är viktig i ett demokratiskt samhälle

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Elevsvar saknas
eller

svaret innehåller ingen förklaring till vald princip

Exempel:

"1. Alla har rätt att tycka vad de vill."

Kommentar:

Eleven har valt princip nr. 1 allmän rösträtt. Svaret innehåller inte någon förklaring till vad allmän rösträtt innebär, utan förklarar istället yttrandefrihet.

1,0,0

Eleven har valt en princip och svaret innehåller **en** förklaring av principen
eller

svaret innehåller **någon** enkel förklaring till varför den valda principen är viktig för demokratin.

Exempel:

"1. Ettan betyder att alla får rösta som de vill och att en röst från tex kungen är lika mycket värd som en röst från en vanlig Svensson."

Kommentar:

Eleven förklarar den allmänna rösträtten genom att konkretisera och visa att allas röster är lika värda.

1,1,0

Eleven har valt en princip och svaret innehåller **en** förklaring av principen
och

innehåller **någon** enkel förklaring till varför den valda principen är viktig för demokratin.

Exempel:

"1. Det menas med att alla, både kvinnor och män, som vill rösta ska kunna göra det och att även om man är invandrare, mörk, killes, tjock, arbetslös m.m Jag tycker det är jätteviktigt att ha allmän rösträtt annars vet man inte vad alla vill. Det ska vara rättvist och att deras röst också"

Kommentar:

Eleven förklarar den allmänna rösträtten genom att ange att alla oavsett kön, hudfärg, utseende etc. ska få rösta. Eleven förklarar på ett enkelt sätt också varför den allmänna rösträtten är viktig för demokratin genom att beskriva att om alla får rösta är det "rättvist"... Det kallas demokrati."

1,1,1

Eleven har valt en princip och svaret innehåller **en tydlig** förklaring av principen

och

ger tydliga förklaringar till varför den valda principen är viktig för demokratin.

Exempel:

”6. Det förslag som fick flest röster vinner. Om vi säger att man skulle välja ett nytt namn till vår kommun. Dom gav olika förslag på namn. Alla som var över arton fick rösta på ett namn. Det namn som fick flest röster blir namnet vi kommer att använda. Men bara för att flest tyckte att ett namn var bäst betyder det inte att dom som tyckte olika hade fel. Dom har kvar sina rättigheter och sin vilja och ska ej förtryckas för att dom blev en minoritet. Det är viktigt för att alla skall känna att de vågar ha en annan åsikt än andra annars blir det inte jämlikt”

Kommentar:

Eleven förklarar majoritetsbeslut på ett tydligt sätt genom att beskriva majoritetsbeslut kring ett nytt kommunnamn. Eleven beskriver att de förslag som fick flest röster bland de röstberättigade vinner men att det inte innebär att minoriteten får behandlas sämre. Eleven exemplifierar också genom att beskriva att om inte respekt finns för åsikter så kanske man inte skulle våga ha en annan åsikt och att det skulle innebära ojämlikhet.

Uppgift A13

Staten, landstingen och kommunerna använder skattepengar till olika saker. De har olika ansvarsområden.

Sätt rätt bokstav; A, B eller C i rutan vid det område de oftast har ansvar för!

A. Stat B. Landsting/region C. Kommun

Progressionen i uppgiften består av hur komplexa samband eleven kan beskriva. Desto fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat i de ekonomiska sambanden, vilket här betyder att de också blir mer komplexa.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

Rätt svar:

☐ B	Sjukhus
☐ A	Militär
☐ C	Skola
☐ C	Bibliotek
☐ A	Polis
☐ C	Sophämtning
☐ A	Domstolar

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan.

Om en elev skrivit två bokstäver i en ruta räknas detta svar inte med i sammanräkningen.

Antal rätt	Belägg
2-3	1,0,0
4-6	1,1,0
7	1,1,1

Uppgift A14

*Sarah mår dåligt. Hon har svårt att prata med sin familj och sina vänner.
Vilka på skolan eller i samhället skulle Sarah kunna vända sig till för att få hjälp?*

Uppgiften prövar förmågan att beskriva samband inom barns sociala skydds nät, en social samhällsstruktur.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning eleven beskriver det sociala skydds nätet för barn

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

0,0,0

Elevsvar saknas

eller

svaret innehåller ingen beskrivning om vart man kan vända sig för att få hjälp

Exempel:

"Man kan fråga om den vill vara med en och så kan man vara snäll och prata med den."

Kommentar:

Elevsvaret innehåller inte något tydligt svar på vem Sarah skulle kunna vända sig till för att få hjälp.

1,0,0

Svaret anger ett exempel, förutom familj och vänner, på vem/vilka eleven kan vända sig till.

Exempel:

"Till sina vänner, skolsystemen på den skolan, sina föräldrar. Hade jag mått dåligt så hade jag vänt mig till skolsystemen eller mina vänner."

Kommentar:

Utöver familj och vänner anges här skolsystemer.

1,1,0

Eleven anger flera exempel (förutom familj och vänner) på vem/vilka eleven kan vända sig till.

Exempel:

"En elev i sexan skulle kunna prata med olika. Bris kunde vara ett alternativ om man vill vara anonym. Annars kanske det kan vara skönt att prata med sin mamma eller pappa men om dom inte skulle lyssna eller bry sig så skulle man säkert kunna prata med farmor/mormor, skolsystemen, läraren, kanske rektorn."

Kommentar:

Eleven anger i svaret flera som Sarah kan vända sig till förutom familjen – BRIS, skolsystemer, lärare och eventuellt rektorn.

Uppgift A15

Para ihop förklaringarna i rutan med rätt begrepp.
Skriv rätt bokstav på raden framför rätt begrepp!

- A. Alla i klassen får rösta om vilken dag de ska ha klassfest.
- B. Klassen består av 14 pojkar och 6 flickor. Flickorna är alltså en betydligt mindre grupp än pojkarna.
- C. Alla i klassen är lika mycket värda och alla får säga vad de tycker.
- D. Magister Magnus bestämmer allt.
- E. Natalie väljs att sitta med i matrådet.
- F. När Natalie väljs till matrådsrepresentant får hon 18 av klassens totalt 20 röster.

Rätt svar:

Diktatur	D
Minoritet	B
Demokrati	C
Majoritet	F
Representativ demokrati	E
Direkt demokrati	A

Uppgiften prövar kunskaper och resonemang om demokrati och demokratiska beslutsprocesser. Progressionen i uppgiften består av hur utvecklade resonemang eleven för om demokrati och demokratiska beslutsprocesser. Ju fler korrekta svar eleven har angett desto mer utvecklade resonemang antas de kunna föra.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg 1,1,1

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om en elev skrivit två eller fler bokstäver på en rad räknas detta svar inte med i sammanräkningen.

Antal rätt	Belägg
3	1,0,0
4-5	1,1,0
6	1,1,1

Uppgift B1

I berättelsen nedan saknas vissa ord. Sätt in orden från rutan på rätt plats! Orden får bara användas **en** gång. Det finns fler ord i rutan än vad som skall användas.

Rätt svar:

Familjen Andersson består av mamma Anna, pappa Bengt och deras två barn, Anton och Lisa. Bengt har inget arbete och får därför ingen **lön**. Däremot får han och hans familj olika **bidrag** från staten. Det har staten råd med eftersom nästan alla i Sverige betalar **skatt**.

Familjens sammanlagda inkomst räcker precis till att betala det som familjen behöver mest. En gång var de tvungna att **låna** pengar av en bank. Det tyckte de inte om eftersom det var så hög **ränta**.

Det gjorde att de fick betala tillbaka mycket mer pengar än de lånat. Anna och Bengt har tillsammans med barnen gjort en **budget** för sin ekonomi. Med den kan de se till att pengarna räcker att betala alla **räkningar** som kommer varje månad. De försöker också att **spara** lite varje månad så att de ska ha råd med något extra på sommaren.

lön
bidrag
skatt
låna
ränta
budget
räkningar
spara

Progressionen i uppgiften består av hur komplexa samband eleven kan beskriva. Desto fler korrekta svar desto större bredd har eleven visat i de ekonomiska sambanden vilket här betyder att de också blir mer komplexa.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om en elev skrivit två ord på en rad räknas detta svar inte med i sammanräkningen.

Antal rätt	Belägg
3-5	1,0,0
6-7	1,1,0
8	1,1,1

Uppgift B2

På bilden ser du en familj. Familjens ekonomi är beroende av flera olika saker. Skriv in de olika begreppens bokstäver i cirkelarna så att bilden visar hur familjens ekonomi fungerar.

A. lön B. bidrag C. skatt D. varor E. arbete F. utgifter

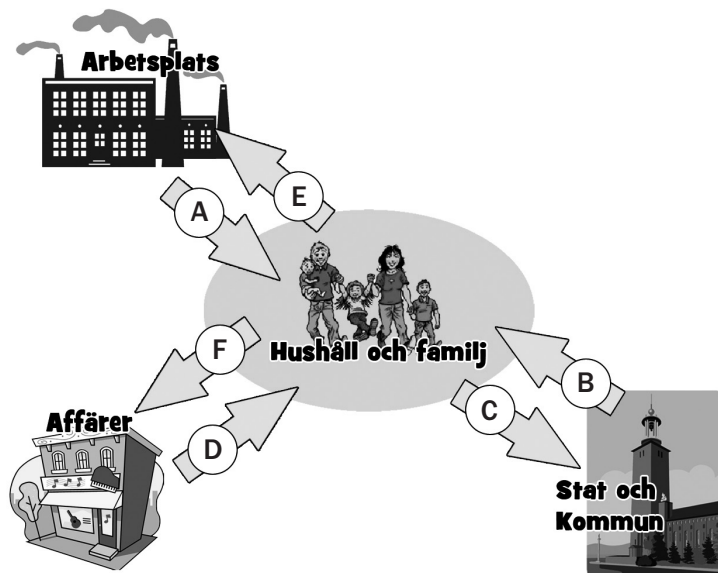
Genom begreppsanvändning ska eleven visa förståelse för samband inom en ekonomisk struktur. Progressionen i uppgiften består av hur väl eleven kan använda de ekonomiska begreppen i en given kontext. Antalet korrekta svar visar dels hur väl eleven kan använda dessa begrepp och dels på större bredd i de ekonomiska sambanden, vilket här betyder att de också blir mer komplexa.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

Uppgiften bedöms genom att räkna antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om en elev skrivit två bokstäver i en cirkel räknas detta svar inte med i sammanräkningen.

Antal rätt	Belägg
2-3	1,0,0
4-5	1,1,0
6	1,1,1

Uppgift B3

Vad kan det finnas för orsaker till att barn får olika mycket i fickpeng?

Uppgiften prövar förmågan att beskriva samband inom en samhällsfråga genom att beskriva orsaker till att barn får olika mycket i fickpeng.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning eleven beskriver relevanta orsaker som förklarar att barn får olika mycket i fickpeng
- i vilken utsträckning eleven använder konkretiseringar för att förtydliga sitt resonemang
- i vilken utsträckning eleven använder problematiseringar i sitt resonemang

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas
eller

svaret innehåller ingen relevant orsak till att barn får olika mycket i fickpeng.

Exempel:

"det kan betyda att nära har mer pengar eller nära är bättre i skolan nära kanske får pengar någongång innan månaden eller veckan är slut."

Kommentar:

Eleven ger ingen relevant orsak till varför barn får olika mycket i fickpeng.

1,0,0

Svaret innehåller minst **en** relevant orsak som förklaring till att barn får olika mycket fickpengar.

Svaret innehåller ingen problematisering.

Exempel:

"Att barn får olika summor i vecko eller månadspeng beror oftast på att allas föräldrar inte har lika hög lön som andra."

Kommentar:

Eleven beskriver sambandet mellan barns fickpeng och föräldrars lön, och visar att detta är en orsak till olika mycket fickpeng.

1,1,0

Svaret innehåller **två** relevanta orsaker som förklaring till att barn får olika mycket fickpengar.

Svaret innehåller någon konkretisering för att förtydliga resonemanget.

Svaret innehåller en ansats till problematisering.

Exempel:

"Om föräldrarna tjänar mycket pengar kan de ge mer pengar till sitt barn. Men om de tjänar lite kanske de inte har råd att ge så mycket pengar till sitt barn. Någon kanske har fler än ett barn och vill då ge lika mycket till var och en, då kan de inte ge så mycket pengar till sina barn. Då man blir äldre kanske man får mer för att kunna köpa saker."

Kommentar:

Elevsvaret innehåller två förklaringar till olika fickpeng, föräldrars lön och att en familj kanske har flera barn. Eleven visar med en konkretisering hur föräldrars inkomster påverkar hur mycket barnen kan få i fickpeng. Eleven gör en ansats till problematisering genom att belysa svårigheten, i en familj med många barn, att ge sina barn samma summa pengar.

1,1,1

Svaret innehåller **minst två** relevanta orsaker som förklaring till att barn får olika mycket fickpengar.

Svaret innehåller några konkretiseringar för att förtydliga resonemanget.

Svaret innehåller någon problematisering.

Exempel:

”Det kan bero på att familjens ekonomi är sämre eller bättre eller åldern för att vissa barn kan t ex inte få för mycket fickpengar för att de är för små och så får man mer och mer när man blir äldre. Man kan förhandla om sina pengar och kanske erbjuda sig att göra nån syssla hemma och få mer pengar för det. Det kan vara bra att få fickpengar för att få känna på hur man kan sköta pengar. Vissa får pengar när det behövs och det kan också vara bra när man är yngre.”

Kommentar:

Elevsvaret innehåller flera rimliga förklaringar till att barn får olika summor i fickpeng, familjens ekonomi, ålder, att barn kan få utföra sysslor hemma. Svaret innehåller konkretiseringar som förtydligar resonemanget, exempelvis att det kan vara bra att få pengar så att man lär sig att sköta pengar. Eleven problematiserar genom att växla från att utgå från de vuxnas förutsättningar till att handla om att man själv kan påverka sin fickpeng genom att visa att man kan förhandla och erbjuda sig att utföra sysslor och på så vis ha möjlighet att förbättra sin ekonomi.

Uppgift B4

Beslut kan fattas på flera olika sätt i en grupp eller i ett land. Ett sätt är genom direkt demokrati, ett annat är genom representativ demokrati.

Sätt kryss framför de påståenden som stämmer in på representativ demokrati! Det finns fyra alternativ som är rätt.

Rätt svar:

Representativ demokrati...

- används bara i diktaturer.
- betyder att man väljer någon/några som får rösta eller bestämma åt andra.
- betyder att alla får vara med och rösta om allting.
- innebär handuppräckning.
- är praktiskt när man ska styra ett land.
- används av vissa länder tillsammans med direkt demokrati när de ska fatta olika beslut.
- är elevrådet ett exempel på.

Uppgiften prövar förmågan att föra resonemang om demokratiska värden och principer. Progressionen i uppgiften består av hur utvecklade resonemang eleven för om demokratiska värden och principer. Ju fler korrekta svar eleven har angett desto mer utvecklade resonemang antas de kunna föra.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om en elev skrivit fler än fyra kryss räknas svaret som felaktigt och uppgiften ger inga belägg.

Antal rätt	Belägg
2-3	1,0,0
4	1,1,0

Uppgift B5

De senaste åren har många människor i världen fått det allt bättre. Trots det, så vet du säkert att det finns länder och områden i världen där många människor fortfarande lever i stor fattigdom. De har till exempel inte mat för dagen, tak över huvudet, elektricitet eller rinnande vatten.

Vad kan detta bero på? Resonera och argumentera.

Uppgiften prövar förmågan att beskriva samband och resonera om orsaker till fattigdom i världen.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning eleven beskriver relevanta orsaker till fattigdom i världen
- i vilken utsträckning eleven använder konkretiseringar för att förtydliga sitt resonemang

Exempel på orsaker som beskrivits i elevsvar

- Krig och konflikter, t ex om gränsområden och naturresurser
- Klimatrelaterade aspekter, t ex torka och naturkatastrofer
- Naturtillgångar
- Styrelseskick, t ex demokrati/diktatur
- Landets/områdets sociala och rättsliga strukturer
- Demografiska aspekter, t ex utbildningsnivå, invånarantal etc
- Historiska kopplingar, t ex kolonialism
- Landets/områdets ekonomiska tillstånd, t ex statsskuld, arbetstillfällen, hur skatter används och export

Tänk på att orsakerna oftast inte benämns med dessa övergripande begrepp utan skrivs med andra ord.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas
eller

svaret innehåller ingen förklarande orsak till fattigdom i världen.

Exempel:

"I Sverige har vi ju rinnande vatten tak över huvudet och så, så vi tar det ju som en självklarhet. Vi slösar och är inte så jätte rädda om det vi har. Men om alla inte var så egoistiska så skulle ju vi kunna sänka pengar till fattiga länder. Och då skulle de få det bättre."

Kommentar:

Eleven beskriver situationen i Sverige och att vi har det bra, men anger ingen orsak till varför det finns fattigdom i världen.

1,0,0

Svaret innehåller **en** förklarande orsak till fattigdomen i världen.

Svaret innehåller **någon** konkretisering.

Exempel:

"Sverige har det väldigt bra jämför med många andra länder vi får mat på bordet varje dag, vi får gå i skolan, sova i mjuka fina sängar. Medans andra fattiga länder måste tigga och slita hårt för att ens få mat, och många får inte gå i skolan, det har inte heller så fina sängar de flesta får sova på marken kanske på något mjukt som dom har hittat. Mycket av det här beror på krig, byar och mat som har blivit ner bränt."

Kommentar:

Eleven visar på krig som en förklarande orsak till fattigdom. Eleven konkretiserar sitt svar genom att ge exempel på vad som kan hända vid krig, t ex byar bränns ner.

1,1,0

Svaret innehåller **två** förklarande orsaker till fattigdomen i världen
varav en
innehåller någon konkretisering i flera led för att förtydliga resonemanget.

Exempel:

"Det finns fattiga och rika människor, de lever olika det kan vara pga brist på naturtillgångar och krig. Vi tar ett exempel vi tar Afrika. Där fanns det länder som Europa härskade över, de tog deras naturtillgångar. Sedan när de blev självständiga länder kanske de hade ekonomisk kris och då var de tvungna att sälja sina naturtillgångar till andra länder."

Kommentar:

Eleven förklarar fattigdom med exempelvis krig och brist på tillgången till naturtillgångar. Svaret innehåller en konkretisering där resonemanget förtydligas med samband i flera led; Europas kolonisering vilket leder till utnyttjande av resurser vilket leder till ekonomisk kris i de självständiga länder som tvingar sälja sina naturtillgångar.

1,1,1

Svaret innehåller **fler än två** förklarande orsaker till fattigdomen i världen
varav två
innehåller konkretiseringar i flera led för att förtydliga resonemanget.

Exempel:

"Dem i andra länder har krig och diktatorer som bestämmer och startar krig mot folk i sitt land, och då förstörs städer och hus och sedan kommer fattigdomen till landet. Men andra länder i t.ex. Afrika så är det väldigt fattigt och torrt och då finns det inte mycket vatten, och utan vatten går det inte att odla och få mat."

Kommentar:

Eleven förklarar fattigdom med krig, brist på demokrati och avsaknaden av vatten. Svaret innehåller två konkretiseringar i flera led; diktatorer startar krig inom landet vilket leder till förstörelse och fattigdom samt att vissa områden är torra vilket försvårar möjligheterna att odla vilket ger sämre möjligheter att odla mat.

Uppgift B6

Jonas har läst de båda insändarna om skoluniformer. Han har ännu inte bestämt sig för vad han själv tycker. Han kan se både fördelar och nackdelar med skoluniform. Skriv en text där du resonerar och argumenterar kring fördelar och nackdelar med skoluniform!

Uppgiften prövar resonemang om en samhällsfråga, för- och nackdelar med skoluniform.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning eleven beskriver för- och nackdelar med skoluniform
- i vilken utsträckning eleven konkretiserar i sitt resonemang
- i vilken utsträckning eleven problematiserar i sitt resonemang

Bedömningsanvisning:

Maxbelägg 1,1,1

0,0,0

Elevsvar saknas
eller
elevsvaret innehåller ingen för- eller nackdel med skoluniform.

Exempel:

Nackdelar i skolan är när man pratar och säger ord som är fel börjar alla kommentera och skrata åt den /.../ Fördelar är att alla får svara och säga fel och att alla får vara precis som de är /.../ Och man får va mörkhuad och ljushuad och alla har rätt att ta på sig vilka kläder som helst och som de vill.

Kommentar:

Eleven uttrycker fördelar och nackdelar men det berör inte frågan om skoluniform. Elevsvaret kommer på slutet in på kläder men anger då inga för- eller nackdelar med skoluniform utan håller sig på ett mer allmänt plan.

1,0,0

Svaret innehåller en fördel eller en nackdel.

Svaret innehåller någon konkretisering som förtydligar resonemanget.

Svaret innehåller inga problematiseringar utöver de angivna för- och nackdelarna.

Exempel:

”Det kan vara bra att ha skoluniform för att dom som inte ha så mycket pengar till att köpa kläder till sina barn. För om barnen inte ha så nya kläder kan dom bli mobbade. Men om alla ha samma kläder så blir det ingen mobbning”

Kommentar:

Elevsvaret redovisar här en fördel genom att mobbningen kan minska genom att alla har likadana kläder. Eleven konkretiserar sitt svar så att fördelen förtydligas.

1,1,0

Svaret innehåller en fördel och en nackdel.

Svaret innehåller någon konkretisering som förtydligar resonemanget.

Svaret innehåller någon ansats problematisering utöver de angivna för- och nackdelarna.

Exempel:

”Att ha skoluniform är både bra och dåligt. Skoluniform är bra för att minska mobbning för kläder och stil. Skoluniformen kostar väldigt mycket för en hel skola och så kan det bli problem om någons skoluniform går sönder och skolan inte har råd att köpa nya. Det hade också varit svårt att se barns intressen.”

Kommentar:

Elevsvaret innehåller både för- och nackdel, det kan minska mobbing pga klädstil men det kan också öka kostnaderna. Svaret innehåller en ansats till problematisering då eleven reflekterar över hur kostnaden skall hanteras.

1,1,1

Svaret innehåller för både fördelar och nackdelar.

Svaret innehåller konkretiseringar som förtydligar resonemanget.

Svaret innehåller någon problematisering utöver de angivna för- och nackdelarna.

Exempel:

”En stor fördel är ju att man inte kan mobba folk för klädstilen. Men personligheten försvinner och man kan inte vara sig själv. Om jag var mobbare och ville mobba en viss person, skulle jag försöka hitta något nytt att mobba personen med. Om det skulle finnas skoluniform i Sverige så skulle det vara både bra och dåligt. Om man har det så skulle man inte behöva bli mobbad för dom kläderna man har på sig. Det skulle bli billigare för dom som köper kläder till barnen som har skoluniform. Man skulle inte behöva lika mycket kläder om man använder skoluniform. Om det skulle vara valfri klädsel så skulle det nog vara fler som blir mobbade i skolan än om man använder skoluniform. Första gången man träffar någon skulle man nog veta lite mer om den om den hade något valfritt på sig än om den skulle ha bestämda kläder på sig. Det skulle bli dyrt för kommunen att köpa skoluniform till alla elever om dom inte skulle betala dom själva. Jag tycker inte det ska va skoluniform i Sverige för att det skulle nog vara obekvämt och jag tycker man ska kunna klä sig hur man vill utan att bli mobbad för det.”

Kommentar:

Eleven resonerar om flera för- och nackdelar. Resonemanget berör flera områden såsom mobbning, personlighet och ekonomi. Svaret konkretiseras genom flera belysande exempel och eleven problematiserar genomgående i sitt svar genom flera perspektivbyten t.ex. vid resonemanget om mobbning och kostnader.

Uppgift B7

Varje dag möts du av reklam. Det finns flera olika sorters reklam. Här nedanför ser du två exempel. Varför finns reklam? Förklara och ge exempel!

Uppgiften prövar elevens förmåga att beskriva samband inom den mediala samhällsstrukturen. Sambanden beskrivs i form av olika anledningar till varför reklam finns.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av

- i vilken utsträckning eleven visar på relevanta anledningar som förklarar att reklam finns
- i vilken utsträckning eleven förtydligar sambanden med hjälp av konkretiseringar
- i vilken utsträckning och på vilket sätt eleven använder relevanta begrepp

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Det vanligast förekommande elevsvaret rör den centrala anledningen att öka inkomsterna/försäljningen för företag.

0,0,0

Svar saknas
eller

svaret innehåller ingen relevant anledning till varför reklam finns.

Exempel:

"Det finns bil reklam eller Com Hem reklam det är bra för oss för att vi kan gå till toa."

Kommentar:

Svaret innehåller ingen anledning till varför reklam finns utan eleven beskriver istället vilken typ av reklam som finns och att det kan göra att tv-tittarna kan få en paus.

1,0,0

Svaret innehåller **en** relevant anledning till att reklam finns.

Svaret kan innehålla en enkel konkretisering som förtydligar sambandet.

Svaret kan innehålla relevanta begrepp, de används ibland med låg precision.

Exempel:

"reklam finns för att olika företag vill locka dit massor av kunder så att dom ska få in mycket pengar."

Kommentar:

Elevsvaret visar på företagets ökade inkomster som en anledning till att reklam finns. Eleven utvecklar inte sambandet med någon konkretisering. Eleven använder i det här svaret begreppen företag och kunder på ett fungerande sätt.

1,1,0

Svaret innehåller **minst en** relevant anledning till att reklam finns.

Svaret innehåller förtydligande konkretiseringar.

Svaret innehåller relevanta begrepp, som ofta används med precision.

Exempel:

Reklam finns för att företag och affärer ska få kunder och kunna sälja sina produkter. Exempel: en biograf har inte råd att göra reklam för sina filmer. Vad händer? Jo, det kommer färre besökare och det innebär mindre pengar i kassan. Till slut går företaget i konkurs. Hade företaget haft råd att göra reklam hade fler människor kommit och sett filmerna och företaget hade inte behövt gå i konkurs.

Kommentar:

Eleven beskriver en anledning till att reklam finns, att öka intäkterna, och använder då konkretiseringar som förtydligar sambandet. I elevsvaret används flera relevanta begrepp på ett korrekt sätt, "företag", "kunder", "produkter" och "konkurs".

Uppgift B8

I texten nedan saknas ett antal ord. Välj bland orden i rutan och sätt in dem på rätt plats i texten!
Det finns fler ord i rutan än vad som ska användas.

För att dömas i en **domstol** i Sverige måste man ha fyllt **15** år.
Hur hårt **straff** man får för ett brott beror på olika saker, så som hur allvarligt brottet är och om det var planerat i förväg. För vissa brott får man betala **böter**. Ett exempel på ett sådant brott är att köra för fort med bilen. Det kallas för **fortkörning** och är ett ganska vanligt brott. Om man kör alldeles för fort blir man av med **körkortet**. En person som har begått ett brott kallas **brottsling**. Om man har begått ett grovt brott döms man oftast till **fängelse**. Varje person som åtalas för ett grovt brott har rätt till en **advokat** som kan hjälpa till att försvara den misstänkte. I Sverige är det viktigt att man behandlas som **oskyldig** tills något annat har bevisats.

domstol
15
straff
böter
fortkörning
körkortet
brottsling
fängelse
advokat
oskyldig

Genom begreppsanvändning ska eleven visa förståelse för samband inom rättsliga strukturer. Eleven ska välja ut och använda ett antal givna ämnesspecifika begrepp. Progressionen i uppgiften består av hur väl eleven kan använda rättsliga begrepp i en given kontext. Antalet korrekta svar visar dels hur väl eleven kan använda dessa begrepp och dels förståelse för de samband som finns, vilket här betyder att de också blir mer komplexa.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan. Om en elev skrivit två ord på en rad räknas detta svar inte med i sammanräkningen.

Antal rätt	Belägg
3-5	1,0,0
6-9	1,1,0
10	1,1,1

Uppgift B9

På olika platser i samhället finns det regler, men det finns också lagar. Beskriv så utförligt du kan skillnaden mellan regel och lag!

Uppgiften prövar elevens förmåga att analysera en rättslig struktur genom att beskriva samband.

Eleven ska beskriva skillnaden mellan regel och lag. Begreppsanvändningen prövas implicit i och med att uppgiften utgår från begreppen regel och lag.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- hur väl eleven beskriver skillnader mellan regel och lag
- i vilken utsträckning eleven använder konkretiseringar för att förtydliga skillnaden mellan regel och lag

Exempel på vanligt förekommande skillnader mellan lagar och regler:

- Konsekvenser av regelbrott *och* konsekvenser av lagbrott.

Vilka som omfattas av regler *och* vilka som omfattas av lagar; regler gäller några, lagar gäller alla.

- I vilka sammanhang regler används *och* i vilka sammanhang lagar gäller; regler gäller i skolan men lagar gäller i hela landet.
- Hur regler uppkommer och beslutas *och* hur lagar uppkommer och stiftas.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas

eller

svaret ger ingen godtagbar åtskillnad mellan regel och lag.

Exempel:

”Det finns regler till exempel inte misshandla någon är som ett regel om man inte följer reglerna kommer man att hamna i fängelset. Och lag är som till exempel miljöpartiet är ett lag och man ska följa efter lag.”

Kommentar:

Eleven visar att han/hon inte kan göra en åtskillnad mellan regel och lag. Eleven försöker att beskriva en åtskillnad men innehållet i beskrivningen är inte korrekt.

1,0,0

Svaret innehåller **en** godtagbar skillnad mellan regel och lag.

Exempel:

*”Lag – Nånting som samhället bestämmer.
Regel – Något som en familj/mamma & pappa bestämmer.”*

Kommentar:

Eleven visar på en skillnad mellan lagar och regler genom att påvisa vem som bestämmer över hur lagar och regler kommer till.

1,1,0

Svaret innehåller **en** godtagbar skillnad mellan regel och lag. Beskrivningen är förtydligad med något exempel.

Exempel:

”En regel kan vara en sak som bara gäller på ett ställe som t ex att i skolan måste man lämna mobilen i skåpet men lagar som att man inte får misshandla gäller över allt.”

Kommentar:

Eleven visar på skillnader mellan regler och lagar genom att beskriva i vilka sammanhang de tillämpas. Beskrivningen konkretiseras med hjälp av exempel.

1,1,1

Svaret innehåller **flera** godtagbara skillnader mellan regel och lag. Beskrivningen är förtydligad med flera exempel.

Svaret innehåller begrepp som är relevanta i sammanhanget och används med precision.

Exempel:

”Skillnaden mellan regel och lag är att regler är något man ska följa på en viss plats, och om man bryter en regel händer det inte så mycket. En lag är något som alla ska följa, bryter du mot en lag kan du få fängelse eller böter. Så skillnaden är att regler är i små grupper som några ska följa, medans lag är något som alla ska följa och har man regler får man ofta inget straff, men om du bryter mot en lag kan du få böter eller fängelse.”

Kommentar:

Eleven visar på skillnaden mellan regel och lag genom att beskriva konsekvensen av lag- och regelbrott samt vilka som omfattas av lag respektive olika regler. Beskrivningen konkretiseras med hjälp av exempel.

Uppgift B10

Du har säkert någon gång sett klotter på olika platser som till exempel husväggar, gångtunnlar och så vidare. Av vilka anledningar är klotter olagligt?

Uppgiften prövar sambandsbeskrivning i en samhällsfråga, klotter. Eleven ska i uppgiften resonera om olika anledningar till att det är olagligt att klottra.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning eleven beskriver ett rimligt samband som förklarar varför det är olagligt att klottra
- i vilken utsträckning eleven förtydligar resonemanget med hjälp av konkretiseringar

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas

eller

innehåller ingen rimlig förklaring till varför det är olagligt att klottra.

Exempel:

"Klotter är olagligt att göra på husväggar, tak och massa andra ställen."

Kommentar:

Eleven konstaterar att klotter är olagligt på olika platser men ger ingen förklaring till varför.

1,0,0

Svaret innehåller **någon** rimlig anledning till varför klottrare är olagligt.

Resonemanget kan vara mycket kortfattat och innehåller inga konkretiseringar.

Exempel:

"Det gör väggarna fula."

Kommentar:

Elevsvaret ger en kortfattad anledning, det förfular, utan att utveckla resonemanget vidare.

1,1,0

Svaret innehåller **några** olika rimliga anledningar till varför klotter är olagligt.

Resonemanget förtydligas med någon konkretisering.

Exempel:

"Vissa tycker att det är snyggt men vissa tycker inte om det. Det kostar en massa pengar för kommunen att ta dit en städ firma som tvättar bort klotret också."

Kommentar:

Elevsvaret ger två rimliga anledningar, att vissa inte tycker om det och att det kostar. Eleven konkretiserar kring kostnaderna att ta bort klotret.

1,1,1

Svaret innehåller **några** olika rimliga anledningar till varför klotter är olagligt.

Resonemanget förtydligas med hjälp av konkretiseringar.

Exempel:

"Det är fult. För att det skräpar ner. Jag tycker inte att det hör hemma i naturen. Det kostar mycket att ta väck det och det är bara onödigt när det finns graffiti. De som klottrar förstör egentligen för sig själva för när de ska ta bort det sedan så tas pengar från staten och det är ju skatten som alla betalar."

Kommentar:

Eleven ger flera anledningar, "det kostar mycket att ta väck det", och utvecklar ett resonemang när det gäller kostnaden, "De som klottrar förstör egentligen för sig själva för när de ska ta bort det sedan så tas pengar från staten och det är ju skatten som alla betalar."

Uppgift B11

Vilka möjliga orsaker kan det finnas till att man klottrar? Resonera!

Uppgiften prövar sambandsbeskrivning i en samhällsfråga, klotter. Eleven ska i uppgiften resonera om olika anledningar till att man klottrar.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning eleven beskriver rimliga samband som förklarar varför vissa klottrar
- i vilken utsträckning eleven använder sig av konkretiseringar för att belysa sitt resonemang
- i vilken utsträckning eleven använder sig av problematiseringar, här perspektivbyten, för att belysa resonemanget.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas

eller

svaret innehåller ingen rimlig orsak till varför man klottrar.

Exempel:

"Kanske kärlek eller att man e dum"

Kommentar:

Elevsvaret innehåller ingen tydlig orsak till varför man klottrar.

1,0,0

Svaret innehåller **en** rimlig orsak till varför vissa klottrar.

Svaret innehåller eventuellt en enkel konkretisering.

Svaret innehåller ingen problematisering.

Exempel:

"Ungdomar kanske vill att deras klotternam ska bli känd"

Kommentar:

Elevsvaret innehåller en orsak som förklaring till varför man klottrar men använder sig varken av konkretisering eller problematisering.

1,1,0

Svaret innehåller **två** rimliga orsaker till varför vissa klottrar.

Svaret innehåller någon konkretisering.

Svaret kan innehålla en ansats till problematisering.

Exempel:

"Man gör det för att visa sig tuff för sina vänner eller så blir man arg för något någon gjort så vill man hämnas och då klottrar man på hennes/honom's brevlåda."

Kommentar:

Elevens svar innehåller två förklaringar till varför man klottrar, att man vill vara tuff och att man kan vilja hämnas på någon. Svaret konkretiseras konkretiseras genom en beskrivning om varför och var man skulle kunna klottra. Svaret innehåller ingen ansats till problematisering.

1,1,1

Svaret innehåller **flera** rimliga orsaker till varför vissa klottrar eller

en orsak utvecklas i flera led.

Svaret innehåller konkretiseringar.

Svaret innehåller någon problematisering.

Exempel:

"Orsaken att folk klottrar är kanske att de är deprimerade eller något kanske har hänt så att man uttrycker sig på att skriva fula/saker på ställen överallt. De flesta gör de väl antagligen bara för att sabotera eller så blir man tvingad. Eller känner sig tvingad pga grupptruck. Man kan också klottra för att beskriva något. T.ex. att man är kär eller bara reta upp någon."

Kommentar:

Eleven förklarar klotter med att de som gör det kanske inte mår bra, man vill sabotera eller att man vill beskriva något. Konkretisering sker genom att visa att en deprimerad människa kanske skriver fula saker. Problematisering visas då eleven vänder på perspektivet, man kanske mår bra och vill skriva att man är kär och genom att lyfta fram att det kanske inte alltid upplevs som frivilligt.

Uppgift B12

Vad skulle samhället kunna göra för att minska klottret? Resonera och motivera!

Uppgiften prövar förmågan att analysera och kritiskt granska en samhällsfråga ur olika perspektiv genom att beskriva samband.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning eleven skriver förslag som handlar om vad samhället kan göra för att minska klottret
- i vilken utsträckning eleven använder konkretiseringar för att förtydliga ett resonemang
- i vilken utsträckning eleven använder problematiseringar

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

0,0,0

Svar saknas

eller

svaret innehåller inte något rimligt förslag på vad samhället skulle kunna göra för att minska klottret.

Exempel:

"Inte sälja så mycket klottet om en eller flera personer slutar så då om ett år så kanske ingen klottrar längre."

Kommentar:

Elevsvaret innehåller inget rimligt förslag som skulle kunna genomföras för att minska mängden klottet.

1,0,0

Svaret innehåller **något** rimligt förslag ur ett perspektiv.

Svaret innehåller eventuellt någon konkretisering för att förtydliga ett resonemang.

Svaret innehåller ingen problematisering.

Exempel:

"Man kan sätta upp fler övervakningskameror i samhället."

Kommentar:

Elevsvaret beskriver här en rimlig och kortfattad åtgärd som syftar till att minska klottret.

1,1,0

Svaret innehåller **några** rimliga förslag ur ett eller två perspektiv.

Svaret innehåller någon konkretisering för att förtydliga resonemanget.

Svaret kan innehålla en ansats till problematisering.

Exempel:

"Först och främst man kan bjuda in till en speciell dag där man tillåter graffiti i vissa gångtunnlar eller på vissa hus (med tillstånd) och man kan öppna en "klotterhall" för då kan alla som vill komma dit och klottra mer jag tror att det skulle förminska klottet på offentlig plats men det skulle inte försvinna helt."

Kommentar:

Eleven ger två förslag på vad man kan göra, tillåta graffiti på en viss dag och man kan öppna en klotterhall. Svaret konkretiseras genom att beskriva var man kan få måla. Eleven gör en ansats till problematisering då det visas en viss tveksamhet till att förslaget skulle hjälpa till för att minska klottret.

Uppgift B13

I serien ovan finns exempel på saker som inte är tillåtet enligt Allemansrätten.

Enligt Allemansrätten är det inte tillåtet för Nils och Olle att:

Rätt svar:

- passera över annans tomt
- bryta av grenar från levande träd
- röra vid fågelbon/skrämma djur eller ta fågelägg
- göra upp eld på kala klippor

Uppgiften prövar om eleven kan beskriva enkla samband mellan allemansrätten och otillåtet beteende i naturen.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,0,0

I bedömningen av elevsvaren tillåts tolkningsutrymme om man förstår att eleven har insikt i vad det är som inte är tillåtet men inte har uttryckt sig som i exemplen.

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta förklaringar till vad som inte är tillåtet.

Belägg utfaller 1,0,0 om elevsvaret innehåller 2-4 korrekta svar.

Uppgift B14

Sätt in rätt bokstav vid rätt förklaring av begreppen!

A. inkomst B. utgift C. ränta D. skuld

Rätt svar:

- D att vara skyldig att betala någon en viss summa pengar
- C en kostnad för att låna pengar
- A en regelbunden ersättning för ett arbete man gör eller något annat man tjänar pengar på
- B pengar som någon betalar för att köpa något

Genom begreppsanvändning ska eleven visa förståelse för samband inom den ekonomiska strukturen. Progressionen i uppgiften består av hur väl eleven kan använda ekonomiska begrepp i en given kontext. Antalet korrekta svar visar dels hur väl eleven kan använda dessa begrepp och dels en större bredd i de samband som finns vilket här betyder att de också blir mer komplexa.

Bedömningsanvisning

Maxbelägg: 1,1,0

Uppgiften bedöms genom att räkna samman antalet korrekta svar och belägg utfaller enligt tabellen nedan.

Om en elev skrivit två bokstäver i en ruta räknas detta svar inte med i sammanräkningen.

Eleven får rätt även om de skrivit ut ordet istället för att använda bokstaven eller använder egna förkortningar där det inte råder någon tvekan om vad de står för, t ex R =ränta, S = skuld.

Antal rätt	Belägg
1-3	1,0,0
4	1,1,0

Uppgift B15

Skatt är något nästan alla som bor i Sverige är med och betalar. Förklara varför vi gör det!

Uppgiften prövar kunskaper om ekonomiska strukturer genom att beskriva samband som förklarar varför vi betalar skatt.

Bedömningsaspekter

Progressionen i uppgiften består av:

- i vilken utsträckning eleven beskriver olika centrala orsaker till att vi betalar skatt
- i vilken utsträckning eleven förtydligar sambanden med beskrivande exempel
- i vilken utsträckning eleven använder relevanta begrepp

I bedömningen anses skatt som en försäkring (sjukvård, ersättning vid sjukdom m.m.), inkomstutjämnare och för att finansiera övrig samhällsservice (vägar m.m.) som olika centrala orsaker till att vi betalar skatt.

Bedömningsanvisning:

Maxbelägg: 1,1,1

0,0,0

Svar saknas eller svaret ger ingen förklaring till att vi betalar skatt.

Exempel:

"Skatt är något som man betalar här i Sverige för att vi kan inte bo i ett lägenhet gratis tror jag."

Kommentar:

Eleven beskriver inte någon central anledning till varför vi betalar skatt utan blandar ihop det med kostnader för boende.

1,0,0

Svaret beskriver **någon** central orsak till varför vi betalar skatt.

Svaret kan innehålla något exempel som förtydligar sambandet.

Svaret kan innehålla relevanta begrepp, de används i så fall med låg precision.

Exempel:

"I Sverige betallar alla skatt och det är för att vi betallar ju inte för att gå till tandläkare eller sjukhuset och det är några exempel på varför vi (mamma pappa) betallar så mycket i skatt."

Kommentar:

Eleven visar sambandet mellan skatt och att vi får den sjukvård och tandvård som behövs för barn. Eleven använder begreppet skatt, på ett tillräckligt korrekt sätt.

1,1,0

Svaret beskriver **några** centrala orsaker till varför vi betalar skatt.

Svaret innehåller något exempel som förtydligar sambandet.

Svaret innehåller några relevanta begrepp, de används oftast med precision.

Exempel:

"För att vi ska kunna få sjukvård gratis om vi är sjuka. Om vi ska slippa betala för nya vägar och grejer som kommunen vill bygga så har de redan fått pengar utav folket så att vi inte behöver tänka på sånt där. Vi får bättre skolor, bättre poliser, bättre utbildning till folket och ett bättre samhälle om alla hjälps åt att betala skatt så finns det pengar till kommunen till att förbättra saker."

Kommentar:

Elevsvaret innehåller två centrala delar till varför vi betalar skatt, försäkring och samhällsservice. Eleven beskriver utförligt vad pengarna går till och använder begrepp med precision, exempelvis sjukvård, utbildning, kommunen.

1,1,1

Svaret beskriver **några** centrala orsaker till varför vi betalar skatt.

Svaret innehåller flera exempel som förtydligar sambanden.

Svaret innehåller flera relevanta begrepp, de används med precision.

Exempel:

”Skatt betalar alla. Man betalar det för att ha trygghet. Med trygghet menar jag t.ex. att alla får gå i skolan, alla får sjukvård m.m. Som om någon blir väldigt sjuk och skatt inte skulle finnas och den som vart sjuk inte var så rik, ja då skulle inte den få sjukvård. Men många tycker skatt också är dåligt för desto mer man tjänar desto mer får man betala i skatt. Så om man har en bra lön på ungefär 50000 så får man säkert skatta bort nästan 50%.”

Kommentar:

Eleven beskriver tre centrala anledningar till skatt; försäkring ”alla får sjukvård”, samhällsservice ”alla får gå i skolan” samt skatt som inkomstutjämnare ”desto mer mer man tjänar desto mer får man betala i skatt”, vilket är en acceptabel beskrivning även om eleven inte beskriver hur skatteintäkterna omfördelas. Begrepp används med god precision, ”trygghet”, ”sjukvård” och ”lön”.

Elevexempel som inte uppnått belägg på E-nivå

Uppgift A2

Elevexempel: _____
”Han kan ha blivit normal eller så har ingenting hänt”

Kommentar:
Svaret saknar tydlig koppling till händelsen.

Elevexempel: _____
”Han kommer nog inte få gå in i den butiken han rånade”

Kommentar:
Svaret kan inte anses som ”påverkan på livet”.

Uppgift A5

Elevexempel: _____
”Dom har gjort något dåligt”

Kommentar:
Svaren relaterar till en situation av alltför tillfällig karaktär.

Elevexempel: _____
”De åt nåt dåligt”

Uppgift A7

Elevexempel: _____
”Om vi inte skulle haft lagar så skulle Polisen inte bry sig!”

Kommentar:
Eleven har angett en förklaring som skulle kunna bli godtagbar om eleven uttryckt t ex sambandet mellan polisen och uppdraget att förebygga brott mot lagar.

Elevexempel: _____
”samhället skulle bli helt förstört”

Kommentar:
Elevsvaret anger ingen relevant konsekvens eftersom kopplingen till lagar saknas.

Uppgift A9

Elevexempel: _____
”Familj A kan ha bättre relation med varandra för att dom har råd till att t ex åka på resa eller till djurparken. Då kan dom lära känna varandra bättre och samarbeta om dom ska göra olika uppdrag.
Familj B kan ha sämre relation med varandra för att dom inte har tillräckligt med pengar för att t ex åka på resa eller göra olika uppdrag. Dom kan ändå ha bra relation för dom kan t ex hjälpas åt att tjäna pengar. T ex plocka pantburkar.

Kommentar:
Eleven resonerar inte kring orsaker till familjernas olika ekonomiska förutsättningar.

Elevexempel: _____
”Familj a har mycket pengar det går så att barnen blir bortskämda och när pengarna till slut tar slut så är dom mer bortskämda och då blir det jobbigt”.

Kommentar:
Eleven resonerar inte kring orsaker till familjernas olika ekonomiska förutsättningar utan anger eventuella konsekvenser av familj A har det gott ställt.

Uppgift A10

Eleve exempel:

"Ida får ganska mycket pengar i lön så hon har ganska mycket pengar kvar."

Kommentar:

Eleven resonerar inte om möjligheterna att köpa motorcykeln och visar bristande förståelse för den privatekonomiska strukturens bredd genom att inte relatera till Idas övriga utgifter.

Eleve exempel:

"Det kan hon mycket väl göra om hon tycker att hon har råd eller snarare sagt om hon HAR råd. Det är klart att det är massa fördelar men bensinkostnaderna gör det genast svårare att ha råd att åka på den hit och dit varje dag, men hon kanske bara åker den någon gång ibland, men då kanske hon borde köpa någon billigare om den ändå ska stå några dagar eller så."

Kommentar:

Eleven resonerar inte om Idas möjligheter utan uppehåller sig kring situationer efter ett eventuellt köp.

Uppgift A11

Eleve exempel:

"Att rösta så visar man vem som skall styra landet. Eller att rösta på ett songprogram så visar man att just den personen eller gruppen tycker jag om."

Kommentar:

Eleven har använt det givna begreppet "rösta" och ger en förklaring av begreppet. I svaret framkommer det inte på vilket sätt "rösta" kan vara ett sätt att påverka i skolan.

Eleve exempel:

"För att det ska bli bättre i skolan ska man ha elevråd. Då blir det bättre."

Kommentar:

Eleven diskuterar inte möjligheter till påverkan, eller vilken funktion elevrådet fyller, utan konstaterar bara "att det blir bättre".

Uppgift A14

Eleve exempel:

"Eleven skall få extra hjälp genom att gå i en mindre grupp och inte i en stor utan en grupp som är mindre och för dem som har svårt med någonting."

Kommentar:

Svaret anger inga exempel på personer eller instanser som eleven kan vända sig till.

Eleve exempel:

"Det kan räcka att prata med en förälder"

Kommentar:

Svaret anger inget exempel, utöver familj och vänner, på vem/ vilka eleven kan vända sig till, vilket är ett krav för 1,0,0.

Uppgift B5 (fortsätter nästa sida)

Eleve exempel:

"Föro rening/växt hus efekten och rika översitare"

Kommentar:

Eleven anger eventuella orsaker, men ingen förklaring om hur dessa bidrar till fattigdom.

Eleve exempel:

"I några länder så är det inte så hårda regler och det kan leda till att det blir mer fattigdom i vissa länder."

Kommentar:

Eleven anger ingen tillräckligt utvecklad orsak till hur reglerna påverkar fattigdomen.

Uppgift B5 (fortsättning)

Elevexempel:

"Vi har det väldigt bra så man ska tänka på att inte klaga så mycket vi kan bara kliva upp på morgonen och stå och duscha i 40 min med varmt vatten. Tänk på dem som inte ens har tillräckligt med vatten att dricka! Sen är det bara för oss att sätta sig vid bordet med frukosten serverad. Sen kan vi bara hänga vid TV/datorn hela dagen för att sen lägga sig i en skön varm säng med tak över huvudet och såva gott! Jag tycker fruktansvärt synd om "dom andra". Jag säger inte att vi inte har försökt hjälpa dem, för vi försöker och det är många som skickar pengar."

Kommentar:

Eleven anger inga orsaker till situationen med fattigdom.

Uppgift B6

Elevexempel:

"Nackdelarna är om man mobbar någon eller slår någon när man hotar någon retar någon och gör något mot någon. Fördelarna när man hjälper varandra leker, spelar, gå ut och älskar sina familj".

Kommentar:

Eleven resonerar inte kring den egentliga frågeställningen med för- och nackdelar med skoluniform.

Elevexempel:

"Fördelar: du kan bli mobbad av någon i en annan skola för det".

Kommentar:

Eleven förväxlar begreppet fördel med nackdel vilket gör att elevsvaret inte anses godtagbart.

Uppgift B7

Elevexempel:

"Det finns reklam för att den kan ge goda reklamer eller dåliga. Alla goda reklamer menas med att t.ex. iPhoner har kommit ut. Och alla dåliga reklamer menas med att t.ex. det har hänt någon olycka"

Kommentar:

Eleven förklarar inget kring frågeställningen varför reklam finns.

Elevexempel:

"Man blir låkad för saken eller hur billigt det låter. Det är oftast om man ser något och sen blir det reklam höjer dom volymen så att man springer till TV:n och tittar eller stannar kvar."

Kommentar:

Svaret innehåller ingen relevant anledning till att reklam finns. Eleven skriver att man blir lockad av saken och av hur billigt det låter men fullföljer inte resonemanget till att t ex handla om ökad försäljning för företagen

Uppgift B10

Eleve exempel:

"För att det kan finnas giftiga gaser."

Eleve exempel:

"Om man just har gjort något nytt så är det inte så kul och komma och spräja på det."

Kommentar:

Eleven relaterar förmodligen till olika drivgaser i sprayburkar men det betraktas inte som en rimlig anledning till varför klotter är olagligt.

Kommentar:

Elevsvaret anger att det inte är "så kul" att få något nytt nersprayat vilket inte anses som en rimlig anledning till varför klotter är olagligt.

Uppgift B11

Eleve exempel:

Folk tror att det är rolig

Eleve exempel:

"Man vill t ex inte ha det som det är."

Kommentar:

Svaren innehåller ingen rimlig orsak till varför man klottrar.

Uppgift B12

Eleve exempel:

"Säga till dom om man vet vilka som gör det."

Eleve exempel:

"Jag tror att man kan göra såhär, att när man ficksar klottret efter de då tar man bort klottret sen när dom kommer igen då ska man seja till att inte lega klottret här för dem vill inte ha de."

Kommentar:

Svaren innehåller inget tydligt förslag på vad samhället kan göra för att minska klottret.

Uppgift B15

Eleve exempel:

"Skatt är något som man betalar här i sverige för att vi kan inte bo i ett lägenhet gratis tror jag."

Eleve exempel:

"För att vi kanske har lånat pengar av banken för att ha råd med vårt hus."

Kommentar:

Eleven har inte angett någon godtagbar förklaring till varför vi betalar skatt.

Kommentar:

Eleven förväxlar förmodligen skatt med ränta vilket gör att svaret inte anses godtagbart.

Resultatsammanställning

Med hjälp av bedömningsanvisningen bedöms på vilka nivåer eleven visat belägg.

På sidan 47 finns ett formulär för sammanställning av elevens provresultat. Formuläret finns också i slutet av elevhäfte B2, där läraren kan föra in respektive elevs resultat för både delprov A och delprov B.

Formuläret används även för att bestämma elevens provbetyg. Eftersom resultatsammanställningen är uppdelad på de tre delkunskapskraven, får läraren en återkoppling inom varje specifikt delkunskapskrav.

Notering av resultat

Om en elev på en uppgift visat belägg på C-nivå så har eleven **också** visat belägg på E-nivå.

Om en elev på en uppgift visat belägg på A-nivå så har eleven **också** visat belägg på E- och C-nivå.

Exempel:

Uppgiften ger eleven möjlighet att visa belägg **upp till** A-nivå. Den står alltså som **1,1,1** i bedömningsanvisningen.

Notera så här i formuläret om eleven nått E-nivå:

Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå
Uppgift B11 ☒	Uppgift B11 ☐	Uppgift B11 ☐

Notera så här om eleven nått C-nivå:

Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå
Uppgift B11 ☒	Uppgift B11 ☒	Uppgift B11 ☐

Notera så här om eleven nått A-nivå:

Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå
Uppgift B11 ☒	Uppgift B11 ☒	Uppgift B11 ☒

Provbetyg

Provbetyget avgörs för det första av det totala antalet belägg eleven har erhållit på provet.

För det andra måste ett visst antal av dessa belägg ha erhållits på en viss nivå. För att till exempel få ett C i provbetyg måste eleven först och främst ha fått ett bestämt antal belägg totalt på provet. Ett visst antal av dessa belägg måste också erhållits från nivån för C. Det räcker således inte att bara erhålla en stor mängd belägg från E-nivån.

För det tredje måste eleven också ha erhållit minst ett belägg från varje delkunskapskrav.

För att få ett C i provbetyg måste eleven ha fått ett visst antal belägg totalt, en viss mängd av dessa belägg måste ha erhållits från nivån på C och slutligen måste beläggen också vara fördelade från alla delkunskapskrav som provas i provet. Det räcker dock med att ha hämtat ett belägg från ett delkunskapskrav för att uppnå det här tredje och sista villkoret.

Här finns dock ett undantag för provbetyget A.

Sammanfattningsvis avgörs provbetyget av tre saker:

- Det totala antalet belägg
- Ett visst antal av det totala antalet belägg har erhållits på en viss nivå (E, C eller A)
- Eleven har erhållit belägg från alla delkunskapskrav (det räcker dock med att ha erhållit minst ett belägg från varje). Ett undantag från detta krav på spridning finns dock på nivån för A.

När en elevs bägge delprov är bedömda och samtliga resultat på de olika uppgifterna har noterats i formuläret vidtar bestämningen av elevens provbetyg.

1. Elevens belägg på de olika nivåerna summeras.

2. Fyll i om breddvillkoret på nivå E och C är uppfyllt, dvs. om elevens belägg på E- respektive C-nivå är fördelade över alla tre delkunskapskraven. Notera med ett ja eller ett nej i rutan för breddvillkoret om villkoret på E- respektive C-nivå är uppfyllt.

3. Därefter kan elevens provbetyg fastställas.

Gränserna är:

För provbetyg E

skall eleven ha minst **22 belägg totalt**.

Beläggen på nivå E ska vara fördelade över alla tre delkunskapskraven.

För provbetyg D

skall eleven ha minst **35 belägg totalt**, varav minst **8 på nivå C** eller sammanlagt **8 på nivå C och A**. *)

Beläggen på nivå E ska vara fördelade över alla tre delkunskapskraven.

För provbetyg C

skall eleven ha minst **46 belägg totalt**, varav minst **17 på nivå C** eller sammanlagt **17 på nivå C och A**.

Beläggen på nivå C ska vara fördelade över alla tre delkunskapskraven.

För provbetyg B

skall eleven ha minst **55 belägg totalt**, varav **minst 6 på nivå A**.

Beläggen på nivå C ska vara fördelade över alla tre delkunskapskraven.

För provbetyg A

skall eleven ha minst **65 belägg totalt**, varav **minst 10 på nivå A**.

Beläggen på nivå C ska vara fördelade över alla tre delkunskapskraven.

*) *Beläggen på nivå C och A läggs ihop. T.ex. så ger fyra klarade uppgifter på nivå A 8 st belägg, 4 C + 4 A.*

	E	D	C	B	A
Totalt antal belägg	22	35	46	55	65
Varav nivå C+A		8	17		
Varav på nivå A				6	10
Breddvillkor E	ja	ja	ja	ja	ja
Breddvillkor C	nej	nej	ja	ja	ja

Tre elevexempel:

Elev 1.

Eleven har totalt 56 belägg varav 6 belägg på A-nivå. Beläggen på C-nivån är spridda på de tre delkunskapskraven, då uppfylls breddvillkoret för B. Provbetyget blir **B**.

Summering	Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå
Summa belägg på E-nivå		Summa belägg på C-nivå	Summa belägg på A-nivå
Max: 30 Eleven:	30	Max: 29 Eleven:	20
		Max: 16 Eleven:	6
		Tot ant belägg: 75 Eleven:	56
Finns belägg på nivå E på alla delkunskapskrav: Ja/Nej	ja	Finns belägg på nivå C på alla delkunskapskrav: Ja/Nej	ja
		Elevers erhållna provbetyg:	B

Elev 2.

Eleven har totalt 46 belägg varav 14 på C-nivå och 3 på A-nivå, dvs. 17 belägg på C- eller A-nivå. Beläggen på nivå C är fördelade på de tre delkunskapskraven. Provbetyget blir då **C**.

Summering	Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå
Summa belägg på E-nivå		Summa belägg på C-nivå	Summa belägg på A-nivå
Max: 30 Eleven:	29	Max: 29 Eleven:	14
		Max: 16 Eleven:	3
		Tot ant belägg: 75 Eleven:	46
Finns belägg på nivå E på alla delkunskapskrav: Ja/Nej	ja	Finns belägg på nivå C på alla delkunskapskrav: Ja/Nej	ja
		Elevers erhållna provbetyg:	C

Elev 3:

Eleven har totalt 22 belägg varav 3 belägg på C-nivå. Beläggen på nivå E är **inte** spridda på de tre delkunskapskraven. Provbetyget blir då **F**.

Summering	Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå
Summa belägg på E-nivå		Summa belägg på C-nivå	Summa belägg på A-nivå
Max: 30 Eleven:	19	Max: 29 Eleven:	3
		Max: 16 Eleven:	
		Tot ant belägg: 75 Eleven:	22
Finns belägg på nivå E på alla delkunskapskrav: Ja/Nej	nej	Finns belägg på nivå C på alla delkunskapskrav: Ja/Nej	
		Elevers erhållna provbetyg:	F

Kunskapsprofil

Resultatblanketten genererar förutom ett provbetyg även en form av kunskapsprofil över elevens prestationer på provet, fördelat över de olika delkunskapskrav som provas. De samlade kunskapsprofilerna i en specifik elevgrupp kan även bidra till att läraren får en uppfattning om hur undervisningen i samhällskunskap i denna grupp har fungerat vad gäller de aktuella delkunskapskraven.

Formulär för resultatrapportering ämnesprov samhällskunskap åk 6 2013

Elevens namn: _____ Klass/grupp: _____ Skola: _____

Kommun: _____ Födelsedatum (ååmmdd): _____ Flicka Pojke

Del av kunskapskrav	Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå			
Delkunskapskrav 1: Eleven har * kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då * samband inom olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp på ett * fungerande sätt.	Delprov A Uppgift A1 ☐ Uppgift A4 ☐ Uppgift A6 ☐ Uppgift A7 ☐ Uppgift A8 ☐ Uppgift A9 ☐ Uppgift A10 ☐ Uppgift A13 ☐ Uppgift A14 ☐ Delprov B Uppgift B1 ☐ Uppgift B2 ☐ Uppgift B7 ☐ Uppgift B8 ☐ Uppgift B9 ☐ Uppgift B13 ☐ Uppgift B14 ☐ Uppgift B15 ☐	Delprov A Uppgift A1 ☐ Uppgift A4 ☐ Uppgift A6 ☐ Uppgift A7 ☐ Uppgift A8 ☐ Uppgift A9 ☐ Uppgift A10 ☐ Uppgift A13 ☐ Uppgift A14 ☐ Delprov B Uppgift B1 ☐ Uppgift B2 ☐ Uppgift B7 ☐ Uppgift B8 ☐ Uppgift B9 ☐ Uppgift B14 ☐ Uppgift B15 ☐	Delprov A Uppgift A6 ☐ Uppgift A7 ☐ Uppgift A9 ☐ Uppgift A10 ☐ Uppgift A13 ☐ Delprov B Uppgift B1 ☐ Uppgift B2 ☐ Uppgift B8 ☐ Uppgift B9 ☐ Uppgift B15 ☐			
	Summa belägg på delkunskapskrav 1 Antal belägg på E-nivå <input type="text"/> Max: 17 Eleven: <input type="text"/>	Antal belägg på C-nivå <input type="text"/> Max: 16 Eleven: <input type="text"/>	Antal belägg på A-nivå <input type="text"/> Max: 10 Eleven: <input type="text"/>			
	Delkunskapskrav 3: Eleven kan undersöka elevnära samhällsfrågor ur något perspektiv och beskriver då * samband med * underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i elevnära samhällsfrågor med * resonemang och * underbyggda argument.	Delprov A Uppgift A2 ☐ Uppgift A5 ☐ Delprov B Uppgift B3 ☐ Uppgift B5 ☐ Uppgift B6 ☐ Uppgift B10 ☐ Uppgift B11 ☐ Uppgift B12 ☐	Delprov A Uppgift A2 ☐ Uppgift A5 ☐ Delprov B Uppgift B3 ☐ Uppgift B5 ☐ Uppgift B6 ☐ Uppgift B10 ☐ Uppgift B11 ☐ Uppgift B12 ☐	Delprov A Uppgift A5 ☐ Delprov B Uppgift B3 ☐ Uppgift B5 ☐ Uppgift B6 ☐ Uppgift B10 ☐ Uppgift B11 ☐		
		Summa belägg på delkunskapskrav 3 Antal belägg på E-nivå <input type="text"/> Max: 8 Eleven: <input type="text"/>	Antal belägg på C-nivå <input type="text"/> Max: 8 Eleven: <input type="text"/>	Antal belägg på A-nivå <input type="text"/> Max: 6 Eleven: <input type="text"/>		
		Delkunskapskrav 5: Eleven har * kunskaper om vad demokrati är och hur demokratiska beslutsprocesser fungerar och visar det genom att föra * resonemang om hur demokratiska värden och principer kan kopplas till hur beslut tas i elevnära sammanhang.	Delprov A Uppgift A3 ☐ Uppgift A11 ☐ Uppgift A12 ☐ Uppgift A15 ☐ Delprov B Uppgift B4 ☐	Delprov A Uppgift A3 ☐ Uppgift A11 ☐ Uppgift A12 ☐ Uppgift A15 ☐ Delprov B Uppgift B4 ☐	Delprov A Uppgift A3 ☐ Uppgift A11 ☐ Uppgift A12 ☐ Uppgift A15 ☐ Delprov B	
			Summa belägg på delkunskapskrav 5 Antal belägg på E-nivå <input type="text"/> Max: 5 Eleven: <input type="text"/>	Antal belägg på C-nivå <input type="text"/> Max: 5 Eleven: <input type="text"/>	Antal belägg på A-nivå <input type="text"/> Max: 4 Eleven: <input type="text"/>	
			Summering			Summa belägg på E-nivå <input type="text"/> Max: 30 Eleven: <input type="text"/>
			Summa belägg på C-nivå <input type="text"/> Max: 29 Eleven: <input type="text"/>			Summa belägg på A-nivå <input type="text"/> Max: 20 Eleven: <input type="text"/>
			Tot ant belägg: 79 Eleven: <input type="text"/>			
			Finns belägg på nivå E på alla delkunskapskrav: Ja/Nej ☐	Finns belägg på nivå C på alla delkunskapskrav: Ja/Nej ☐	Elevens erhållna provbetyg: <input type="text"/>	

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Institutionen för didaktik och pedagogisk profession